

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg št. 2, prilličje. — Naročnina: na mesec 4 Din, četrletno 12 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 2.

LJUBLJANA, sobota 28. aprila 1923.

Leto I.

1. MAJ 1923.

Proletarijatu Slovenije!

Mogočna demonstracija proletarske solidarnosti, izraz naraščajoče samozavesli delavskega razreda, bojna napoved meščanski družbi: to bi imela biti majska proslava, kakor so jo zamislili njeni ustvaritelji. In takšna je tudi bila prvotno. V strahu in tuleč je pričakovala buržuazija leta 1890 proslave 1. maja, kakor da prinese sodni dan. Danes pa ima buržuazija v deželah razvitega reformizma samo porogljiv nasmeš za majsko demonstracijo; kajti reformisti so napravili vse mogoče, da spremene 1. maj v meščanski praznik. Proti temu onečaščenju delavskega praznika morajo protestirati vsi razredno zavedni delavci. Majska proslava mora dati izraza hrepenju po enotnosti vseh plasti proletarijata, volji za boj proti meščanski družbi.

Hrepenje po enotnosti se bo kmalu izpolnilo. Za to skrbe, če tudi proti svoji volji kapitalisti vseh dežel. Buržuazija ne more več upostaviti normalnih razmer kapitalizma predvojne dobe. In tako obupno poskuša ustvariti močnejši, silnejši kapitalizem. Ukazujejoče zahteva: Mir! Delo! Ali njeno počenjanje je blazno razdejanje. Ona organizira vojno in meščansko vojno. Kraljestvo novega, tisočletnega kapitalizma naj vstane na ramenih delavskega razreda, ki se naj spremeni v razred sužnjev in čredo delovnih živali. Ofenziva kapitala naj pošisne življenjsko stanje delavstva globoko pod ono pred vojno.

Reformistične stranke so z raznimi koalicijami napravile vse mogoče, da so pomagale buržuaziji pri dosegu svojega cilja. Ali bile so preslabe; zato jih je pustila buržuazija pasti in stavi svoje upanje na fašizem, ki naj s silo in terorističnimi sredstvi izvede podjarmljenje delavskega razreda. Fašizem, to je kapitalizem, ki nastopa poslednjo bitko proti proletarijatu, prikazuje delavstvu pravo sliko meščanskega demokratizma. Tudi poslednjega delavca je pozvali v boj proti fašizmu, proti enotni fronti izkoriščevalcev in za enotno fronto proletarijata.

V Jugoslaviji divja že preko dve leti ofenziva kapitala, ki je postavila delavski razred izven zakona in ga izroča naj-

brezobzirnejšemu izkoriščanju in preganjanju. Z razpuslitvijo in preganjanjem strokovnih organizacij, z izganjanjem zaupnikov in strokovnih funkcionarjev, onemogoča kapitalistični razred delavstvu, da bi se moglo upreti izkoriščanju in ustavi ti besnečo ofenzivo. Dočim vodi srbska buržuazija

brezobziren boj za centralizem, ne dopušča delavskemu razredu, da bi si ustvaril enotne organizacije, upajoč, da bo na ta način onemogočila, da bi se delavski razr. združil in uspešno boril proti režimu belega terorja. In česar ni izvršila buržuazija sama, je dopolnil Glavni radnički savez v Beogradu, ekspozitura Amsterdamske internacionale, ki je v najbolj kritičnem času, ko je buržuazija udarila z »Obznanom« po delavstvu, razcepil delavske strokovne organizacije.

Razredno zavedni proletarijat je že od nekaj stal na stališču, da se morajo strokovne organizacije brezpogojno ujediniti in da je voditi brezobziren boj proti cepitvi v strokovnih organizacijah. Preganjanje poslednjih let je do mere dokazalo pravilno stališče, ki ga je zavzemal razredno zavedni proletarijat. Brez organizacijsko enotnih in ujedinenih strokovnih organizacij delavstvo ne bo uspelo premagati režim belega terorja, si izbojevati pravico združevanja, zborovanja in tiska. Zato poziva Neodvisna Delavska Stranka Jugoslavije kot predstavnica razredno zavednega proletarijata delavstva, da na letošnji prvi maj manifestira za organizacijsko enot-

nost ujedinenih strokovnih organizacij. — Ker pa delavstvo ne vodi boja proti kapitalistični družbi samo na gospodarskem polju, marveč tudi na političnem, zato delavski razred ne more živeti brez lastne politične stranke.

Po dveh letih preganjanja si je razredno zavedni proletarijat izbojeval zopet svojo politično stranko, ki sega preko cele države. Zato bo letošnji prvi maj tudi praznik ujedinenega razredno zavednega proletarijata Jugoslavije v NDSJ.

Boj proti fašizmu in vojni in za enotno fronto proletarijata, boj za organizacijsko enotnost in ujedinenje strokovne orga-

In spet prihaja s trnjem okrog glave,
s krvavim čelom in v očeh s solzami...
Razžalosti me, vendar vero dramim,
da čulim jačje jo od vse narave.

Že dolgo duša tu stoji in čaka,
da nam dospeš z razveseljenim čelom,
s triumfom, slavo in vzpodbudo, delom! —
Zdaj vidim te, a lice tvoje plaka!

A nič za to, saj mene teši nada
in trdna vera, da vseeno pride
dan zmage, ko tam izza vzhoda vzide
s triumfom glasnim — nova Zora mlada.

In že odhajaš — a jaz tonem v plači,
vsled krone trnjeve in boli tvoje,
a mržnja moja vedno globlje gloje,
in tvoje robstvo moje voljo jači.

Jaz čakam, z bleskom posejana Zora,
da smelo vzideš, ne s trnjevim čelom,
ampak s triumfom, slavo, zmago, delom!
Da si mi blizu, moja rana Zora...

Trepčanin-Mile.

nizacije in za NDSJ pomeni pa tudi boj za proletarsko Rusijo. Sovjetska Rusija je danes trn v mesu meščanske družbe. Že samo obstoj proletarske države znači za kapitalistični razred večno nevarnost za njegov življenski obstoj. Zato buržuazija sovraži proletarsko Rusijo ravno tako, kakor je svojčas ljubila caristično Rusijo. Zato pa meščanstvo obrekuje, zasramuje in pa preganja proletarsko državo.

Delavci mest in vasil! Demonstrirajte 1. maja
proti fašizmu!
proti vojni nevarnosti!
proti zakonu za zaščito države!
za enofrontno proletarijata!
za organizacijsko enoto in ujedinjene strokovne organizacije!
za svobodo združevanja, zborovanja in fiska!
za neodvisno Delavsko Stranko Jugoslavije!
za proletarsko Rusijo!

Majski pozdrav iz naših ječ!

S. Lemež je sprejel iz kaznilnice v Požarevcu sliko naših zaprtih sodrugov z naslednjimi vslicami:

„Pozdravljaju Tebe i sve ostale drugove i čestitaju vam praznik rada — 1. maj.“

Vladimir Čopić, Sima Marković, Filip Filipović, Nikola Kovačević, Gjurjo Salaj, Simon Polinka.

Razredno zaveden proletarijat Slovenije vrača majske pozdrave in izraža preganjanim sodrugom svojo bratsko solidarnost ob proslavi 1. maja.

Vojaškega junaštva ne smatram jaz za krepost, ampak kot nekaj zelo nevarnega in žalostnega, bolj nevarno in žalostno kot sta navadni umor in rop. Jaz dobro razumem boj, ubivanja med ljudmi iste dežele in to s ciljem pridobiti si svobodo, pravico: pravico živeti, jesti, misliti. Ampak ne morem nikakor razumeti, da se bojujejo ljudje, ki nimajo nobenega medsebojnega razmerja, nobenega skupnega interesa in se ne morejo radi tega sovražiti, ker se niti ne poznajo. Vojska ne uniči nič drugega kot to, kar je v ljudstvu mladega, krepkega in vitalnega. Ne uniči nič drugega kot upanje človeštva. O. Mirabeau.

Naročajte „Glas Svobode“!

Naloge proletarijata.

Marks je ustvaril temelje znanstvenega socializma in ustvaril tudi temelje mednarodne delavske razredne bojne organizacije. On je dokazal, da ima razvoj človeške družbe ravno take zakone, kakor razvoj rasiline in pokazal je tudi da je gonilna sila razvoja človeške družbe isla kakor v razvoju rastlinstva in živalstva — boj za obstanek, razredni boj. Oblika države, veljavni zakoni in cela družabna oblika so le posledice tega razrednega boja. Cel politični in gospodarski boj posameznih razredov je le boj za moč, boj za nadoblast v državi. Vsak razred, ki doseže to nadoblast jo uporabi zato, da uredi državo in njeno zakonodajo tako, kakor to najbolj pospešuje njegove razredne interese. Ko so imeli vsi oblasti v rokah cerkveni in posvetni veleposesniki so ustvarili obliko države, ki je odgovarjala njihovim interesom, obliko, ki je bila izraz diktature plemenitaškega in cerkvenega veleposesstva. Absolutna monarhija, tlačanstvo, državna cerkev, monopol plemstva na vse posvetne in cerkvene, vojaške in civilne uradniške in oficirske službe — to so glavni znaki te veleposesniške diktature. V okvirju te družbe pa se je z razvojem obrti in trgovine razvil nov razred, meščanski razred, ki je vsled gospodarske in denarne moči s časom postal gospodarsko silnejši nego vladajoči razred veleposesnikov. Posledice te gospodarske premoči meščanstva ali buržuazije je bila, da so meščani začeli se boriti proti obliki vladavine in zakonodaje, ki je ovirala, v korist vladajočih veleposesnikov, razvoj trgovine in je izključevala iz vlade gospodarsko vedno silnejšo buržuazijo.

Med obema razredoma se je razvil hud boj za oblast za nadvlado, ki je dosegel svoj višek v veliki francoski revoluciji, ko je meščanstvo, ki je že davno imelo nadoblast, v krvavih bojih uničilo tudi politično plemenitaško-vleposesniško diktaturo in spremenilo državo in armado v orodje svojih razrednih interesov. Na mesta diktature veleposesnikov, ki se je izražala v absolutni monarhiji — je prišla diktatura buržuazije, koje izraz je bila liberalna, parlamentarna republika (Francija, Amerika itd.) ali pa liberalna ali ustavna kraljevina, v kateri je tudi kralj delil svojo oblast z voljenimi poslanci. Zakonodaja in uprava liberalnih ali parlamentarnih držav so izraz politične nadvlade, diktature buržuazije. Cela državna uprava, zakonodaja in oborožena sila služijo kapitalističnemu interesu buržuazije. Velike banke in pa borze, to so pravi vladarji modernih držav. Stranke in veliko časopisje, vse to so dekle v službah kapitala. Ampak

že v začetku razvoja buržuazne družbe je začel rasti v njenem okrožju nov razred — proletarijat. Z razvojem tovarnen in prometne se je proletarijat vedno bolj množil. Razvoj veleindustrije je uničeval vedno bolj malomeščanske majhne obrtnike in male kmele in jih spreminjal v namezdne delavce, razvoj, posebno po svetovni vojski, je pa spremenil večino srednjih stanov, posebno intelektualnih delavcev v popolne proletarce (uradniki, učitelji itd.) — 70 odstotkov prebivalstva modernih držav (ponekod še več) tvori proletarijat. S tem je dana možnost, da proletarijat pristopi k rešitvi svoje naloge, k svojemu osvobojenju.

Razredni interes proletariata je, da se odpravijo današnje razredne družabne uredbe in se uvede taka družba, kjer ne bo ne izkoriščevalcev ne izkoriščanih.

Socializem nas je učil spoznavati zakone zgodovinskega razvoja. Ljudje ne delajo zgodovine po svoji prošli volji. Proletarijat je v svojih akcijah in bojih odvisen od razvojne stopnje družabnega razvoja; ampak ta družabni razvoj je odvisen tudi od držanja in organizatorične moči proletariata. Kolikor moči ima proletarijat, toliko pravice bo dobil. Socializem je prvo ljudsko gibanje v zgodovini, kojega zgodovinski cilj je v družabno življenje človeštva zasidraliusmejenost in svobodno voljo. Zato imenuje Engels zmago socializma, skok iz živalstva v svobodo. Tudi ta »skok« je vezan na železne zakone zgodovine, na tisoč stopenj prejšnjega razvoja a polnega lrpjenja in žrtv. Ampak zmaga socializma se ne bo nikoli uresničila, če se kljub doseženemu razvojnemu prepogoju za zmago, ne porodi plamen trdne, zavedne volje za zmago v širokih množicah proletariata. Zmaga socializma pa nam ne bo priletela v usta kot pečena piška. Cela veriga bojev, težkih in polnih žrtv, med starim kapitalističnim in bodočim svetom socializma je potrebno. Za te boje pa mora biti proletarijat pripravljen in imeti mora trdno politično, gospodarsko in kulturno organizacijo. Združen v močni organizaciji, mednarodno zvezan in organiziran — tedaj bo šele lahko proletarijat vzel svojo usodo v svoje močne roke in polastil se bo lahko krmila družabne ladje, da jo popelje tja, kamor jo hoče voditi on — v socializem, ki bo naredil konec vsakemu suženjstvu in izkoriščanju.

Vojna se dela z mesom in dušo priprostim vojakom. Ljudstva so vojna. Pa niso ljudstva tista, ki jo odločijo, so glavarji ki jih vodijo. H. Barbusse.

Fašizem.

Velike važnosti za uspešen razvoj internacionalnega proletarijata je spoznavanje nevarnosti, ki mu prete v obliki njemu nasprotnih mišljenj, zbranih v organizacijah, brošurah, časopisih itd. K nevarnostim, ki groze proletarijatu, moramo danes prištevati fašizem, ki se je rodil v skoraj nikdar politično frezni Italiji in ki se polagoma razširja tudi po drugih evropskih državah pod raznimi imeni sicer, a z istim stremljenjem in ciljem. Da, celo v Ameriki je naletel na plodovita tla. Zanimivo je dejstvo, da se fašizem pojavlja največ tam, kjer obstoje močne in zavedne proletarske organizacije in da tam deluje z naravnost občudovanja vrednim terorjem. Najbolj razvit v Evropi je fašizem v Italiji, (kjer tudi vlada) dalje v Jugoslaviji, Spaniji, Nemčiji ter nekoliko v Avstriji.

Ako si hočemo ustvariti o fašizmu jasno sliko, je treba najprvo razglabljaliti o dveh vprašanjih in sicer: iz kakšnih elementov se rekrutirajo »regimentni« fašistov in kakšen namen ima fašizem, ali še bolje vprašano: komu služi fašizem? Na prvo vprašanje nam odgovarja fašist (italijanski) Raimondo Collino Pansa. Le tega je namreč napadel komunistični list »Rothe Fahne«, češ, da hoče zvezati nemške fašiste z italijanskimi. (Tozadevni članek od R. C. Pansa je izšel v »Piccolo della Sera«). Pansa pravi: »Na čelu fašističnega pokreta so bili vojski, ki so rešili Italijo nemškega jarma, posebno oni mladi in stari zdravniki, odvetniki, inženiri, industrijalci, trgovci in agronomi, ki so pustili knjige, kompase ter ponosna dela za oficirske zvezde«. Delavcev ter uradništva se ne omenja kot borcev fašizma. Tudi kmetov ne. Vsi omenjeni vojsčaki pa so ljudje, ki jih danes že celi svet pozna kot zagrizene priveske kapitalizma. Demontirani oficirji, skrahirani valutni spekulantje ter slična banda, ki je stala vedno v najhujši opoziciji proti delavskim interesom, to je gonilna moč fašistov. Materijelno popolnoma diskvalificirani individui. In moralno? Kaj ni bil sam g. Mussolini nekoč zidar? Kaj ni bil on sam nekoč navdušen vodja socijalistov? Talentiran možakar. Toda premamili so ga polni žepi lir in gnalo ga je častihlepije, ki mu šepče: jaz in samo jaz. Izdal je sveto zastavo socijalizma, pljunil na svoje prejšnje prepričanje in postal — hlapec kapitalizma. Italija pač nima vzroka, da se baha s takim voditeljem!

LISTEK.

iv. Vuk:

Stolp ene misli.

(Babilonska pravljica).

In so rekli:

»Ti veš, o kralj, da svete knjige govore, da mora biti tvoj naslednik moškega spola. Ti pa nisi oženjen, niti nimaš sina. Narod pa želi, da si poiščeš ženo, ki ti bo rodila sina, naslednika tvojega in božjega.«

»A ljudstvo? Kaj poreče ljudstvo, ki ljubi mojo hčerko Resnico?«

»Ljudstvo poreče to, kar želi narod in mi,« so odgovorili.

»Poiščite torej ženo za svojega kralja,« je rekel kralj in težko mu je bilo.

Svetovalci so mu jo poiskali. Kraljevskega rodu je bila in njegov naslov je bil kraljevski.

Pripeljali so jo h kralju.

»Tukaj, o kralj, je žena, ki bo mali tvojemu nasledniku. Po volji naroda in bogov smo ti jo zbrali.«

Poklonil se je kralj svoji nevesti in ker je bila lepa in je bilo njeno lice belo in kakor žamet, jo je vzel.

Vendar pa zato ni nič manj ljubil svojo hčerko Resnico in ko jo je pokazal ženi, je rekel:

»Glej, ljubi jo, zakaj moja hčerka je.«

Žena je pogledala hčerko kralja.

»Ljubila jo bom, ker je tak tvoj ukaz.«

Ko pa jo je pogladila z roko po otroških licih, je Resnica čutila krepplje njenih rok. Objela je kolena svojega očeta in zaplakala.

»Ne zapusti me, oče...«

»Ne zapustim te,« je miril kralj hčerko in se čudil, da se boji malere - mačehe.

Mali - mačeha pa je rekla:

»Boji se me... Ker se me še ni privadila, se me boji...«

Dopolnil pa se je čas kraljici, ženi kralja, da mu rodi naslednika. In glej, rodila je hčerko.

Nejevoljen je bil kralj, ko so mu sporočili to vest. Nato pa se je spomnil svoje nezakonske hčerke in nada, da bo morda vendarle ona zasedla prestol babilonski, se je zopet pojavila v njegovem srcu.

Ko so zborovali kraljevi svetovalci, jim je rekel:

»Glejte, ni se rodil naslednik, kakor želi narod.«

»Svete knjige ne poznajo na prestolu babilonskem naslednika ženskega spola,« so odgovorili in se poglabili v knjige.

»Vendar,« so dejali čez nekaj časa, »ako narod ukrene, napišejo se nove knjige in se posvetijo. Tu stoji pisano, da ima narod to pravico.«

Pokazali so kralju listo mesto v knjigah.

Kralj je rekel veselo:

»Tedaj naj napišejo, da bodi naslednica prestola babilonskega moja hčer Resnica.«

Pomolčali so svetovalci za hip, zakaj, tako veli pokorščina, katero oznanujejo ljudstvu. Nato pa so odprli drugo knjigo in rekli:

»Nezakonska je in rodila jo je ženska iz ljudstva. Pisano pa je: Gorje narodu in nam vsem, kadar mu zavlada kralj, porojen iz ženske iz ljudstva!«

Molčal je kralj. Nada je ugasnila. Zakaj, ni smel priklicati gorja na svoj verni narod in zveste svetovalce.

Ko je odšel kralj, so se posvetovali svetovalci:

»Odstraniti treba z dvora Resnico, zakaj nezakonski otrok je in v pohujšanje je vsem.«

Naznanili so sklep kralju.

Upiral se je, a dokazali so mu s knjigami:

»Glej, kralj babilonski! V svetih knjigah je pisano, da bo ljudstvo začelo godrnjati zoper zakone in tvoje svetovalce, ko bo vladal kralj, ki bo ljubil bolj svojo hčerko, porojeno z žensko neznanega imena, nego svoj narod. Tvoje srce, o kralj, visi na nezakonsko rojeni hčerki Resnici in zanemarjaš narod. Ljudstvo je že začelo godrnjati čez zakone v objesli svoji in zida velikanski stolp, preteč bogovom, da jih vrže iz nebes. Ti pa veš, da so bogovi dali oblast v tvoje roke in dolžan si, da jih varuješ pred bogoklelnim ljudstvom!«

Kralj se je moral udati. Na skrivaj, da bi ljudstvo ne opazilo, so v zvezi Resnico in jo izgnali iz dvora daleč v deželo, kjer ni nikdo poznal njenega visokega rodu.

Od tistih dob kralj Maašan Ali ni bil več vesel. Iskal je razvedrila, a ga ni mogel najti. Iskal ga je pri hčerki, zakonorojeni, kateri so njegovi svetovalci dali ime Jalgan, kar je toliko, kakor laž. A tudi pri nji ga ni našel. Silil se je, da jo ljubi in igral se je z njo, da pokaže, kako jo ljubi. A tam v srcu ni čutil tega, kar je delal z usmi. In vendar — bila je njegovo dekle, njegovo zakonsko dekle, porojeno iz žene s stanom in naslovom naslednice prestola.

Ko je jezdil z njo ali se je peljal v vozu, jo je držal v naročju. Čutil je, kako je težka, in roke so ga bolele; a moral se je zatajevati in jo držati, da vidi ljudstvo naslednico prestola babilonskega.

Ljudstvo pa, ko ga je videlo s hčerko Jalgan, se mu je klanjalo molče in šepetalo med seboj:

»Naslednica sedi s kraljem babilonskim.«

Samo sol ljudstva, narod in svetovalci so bili, ki so ju pozdravljali.

Zanimivejšje pa je, ogledati si veliko vprašanje: čemu služi fašizem? Tudi na to nam na kratko odgovarja R. C. Pansa. »Pri nas«, pravi, »je bil fašizem odpor proti boljševiški invaziji...« S tem je povedano malone vse. Fašiste so buržuji najeli, ter jih plačali zato, da uduše delavske pokrete, ki so takrat v Italiji zavzemali velik razmah. Fašizem je torej pravzaprav organiziran kapitalizem, ki je v momentu, ko so se mu začela majati tla posegel vmes, da obrani svoje gnjusne pozicije, po bombi, nožu, revolverju. Nikogar drugega fašisti ne preganjajo kot delavstvo. Požigajo jim domove, pobijajo voditelje. V šoli terorizirajo delavske otroke. Tako v Italiji!

A pri nas? Naša »Orjuna«? Tudi to so fašisti. Najhujši sovražniki delavskega gibanja. Počurice, plačane s krvavim denarjem, ki jim ga da kapital, ki ga je izsesal iz proletarijata, atakirajo delavske tiskarne, insultirajo naše voditelje ter terorizirajo široke plasti naroda. »Falirani« študentje, največ begunci iz Primorske in Goriške, ki naj bi hvalili našo gostoljubnost, ti ljudje hujskajo plemena med seboj in organizirajo celo poboje. Jasno je kot beli dan, da je »Orjuna« samo slepo orožje v rokah demokratov, stranke, ki je med našim poštenim ljudstvom izgubila vsak kredit ter nagnala ljudi radi svojega širilečnega »vzornega« gospodarstva v drugi labor, v žrelo ultramontanih Rimljanov. Fašisti afirmirajo vse, kar je v državi najgnileje, najneumneje in najbolj sovražno internacionalno mislečemu proletarcu. Oni so za centralizem. So torej za »šupiranje« našega denarja v nenasični Beograd in so za umiranje slovenskih fantov v macedonskih hribih. Oni so za vidovdansko ustavo. So torej za pre-

ganjanje delavcev. Oni se strinjajo z zloglasnim »zakonom o zaščiti države«. So pofemtakem za delavske progone, so za buržuazno diktaturo nad zmoganim proletarijatom, ker resničnih rušiteljev države ne preganjajo. Na tem mestu menda vsaj ni treba omenjati, kakšno stališče naj zavzema proletarijat napram tej organizirani bandi, ki je kot smo videli v glavnih obrisih namenjena v prvi vrsti za onemogočanje normalnega razvoja proletar-skih političnih in strokovnih organizacij.

Fašizem postaja tlo je pač paradoksn) internacionalen. Ne mogoče internacionalen v idealih, načelih ampak v metodi. V tem se namreč ameriški »Cli-Clux-Klan« prav nič ne razločuje od jug. »Orjuna« in ta zopet ne od raznih nemških »mladinskih« organizacij, ki jim stoji na čelu nekdanji oficirji in ki se z vsemi sredstvi bore za restavracijo — Hohenzolerccev. Da je tem fantalinom najbolj na poti proletarijat, je razumljivo. Saj so dinastije bile (in tudi so) vedno najhujše nasprotnice proletarskemu napredku. Kdor podpira nje, mora začeti mrzeti — delavstvo.

Fašizem se da primerjati z marksaterim pokretom mas v svetovni zgodovini. Krščanstvo, križarske vojne, inkvizicije, samo s to razliko, da fašizem ni tako nevaren. »Du sublime au ridicule il n'y a qu'en pas«. In smešni bodo naši Orjunci kmalu, zelo kmalu.

Proletarijat pa mora stati na straži ter nikakor dovoliti, da bi fantalini in barabe postali predrzni. Internacionalnega proletarijata ni mogla zadušiti ni svetovna vojna, kako naj mu pride do kože fašizem.

Vsekakor — delavci, stražite!

I. Z.

Politika demokratov.

Demokratska stranka je doživela pri zadnjih državnozbornih volitvah velik poraz. Radikalna stranka, zastopnica čiste srbske buržuazije je porazila demokrate, ki se nahajajo še kot stranteresika v pregrupiranju. Demokratsko stranko bi že davno uničil notranji razvoj in nesoglasja, če ne bi držali skupaj obeh glavnih struj (Pribičević in Davidović) korupcijski in roparski interesi, hlepenje po ministrskih stolčkih, kajti demokrate izmed vseh lovcev po vladnih sedežih najbolj koprnijo po koritu.

Demokrati so pričeli z belim terorjem proti delavskemu razredu, oni so pričeli z režimom centralizma in hegemonije srbske buržuazije nad ostalo

jugoslovansko buržuazijo. Ali njihov beli teror ni uničil niti razredno zavednega proletarijata, in njihov centralizem je še manj rešil »hrvatsko« in »slovensko« vprašanje, ampak ga je nasprotno še bolj zavozljal in poostiril.

Radikali so jih končno s srečno mahinacijo napodili iz vlade, da so sami sprovedli volitve v poraz demokratov. Radikali so jih spravili ob milost tudi pri dvoru in dvorni kamarili. Tako so bili vrženi na gnoj ti najbolj navdušeni ultra-monarhistični elementi.

Po volitvah v narodno skupščino se igrajo radikali z demokrati kot mačka z miško. Enkrat se jih poslužujejo kot strašila proti Radiću in Korošcu, dru-

Tako je pisano v knjigah življenja pod razvalinami templja Nippur pokopanih:

Tisti čas kraljevanja kralja Maašna Ati se je dvigala dan za dnem mogočna stavba združene misli — babilonski stolp. Posamezne misli v glavah ljudstva, so se strnile v eno. Ta celota pa je z gigantsko močjo dvigala kamenje, ogromno, goram podobno, kakor bi skladala suho listje. To vtelesenje združenih misli v celoto naj postane spomenik Človeku, lestvica vslopa v nebo, kjer naj zasede prostore, ukradene mu z zvijačo in nasiljem.

Trpljenje, glad in ponižanje je s svojim plamenom ožgalo tisočere posameznike in jih zvarilo, kakor kovač železo v eno jekleno silo, vkaljeno v peči prokletstva.

»Enaki si smo, bogovi,« je pretil Človek. »Spoznanje sem okusil in vem kje je moje mesto. Jabolko življenja hočem. Prisegam, da ga dobim.«

Strašno je trpinčilo človeštvo prokletstvo bogov. A da ga ni trpinčilo, ne bilo bi te združene misli, tega gigantskega vtelesenja moči, ki že trka na vrata neba in se ozira po jabolku življenja. Da ni bilo tega trpljenja in ponižanja, ne združili bi se posamezni drobci tisočeri v eno noho gigantsko moč Človeka.

In ta moč Človeka je naraščala in že je bila enaka bogovom...

Tedaj pa se je dopolnilo tisto, da se je rodila kralju babilonskemu Maašna Ati zakonska hčer Jalgan.

»To je ona, naš odrešenik,« so si oddahnili bogovi, ko so pogledali na novorojeno.

Stolp združene misli pa ni dal spati kraljevim svetovalcem. S početka so se delu posme-

hovali, potem pa, ko je ono neprestano rastlo višje in višje, so postajali resni.

»Ne šalijo se zidarji,« so djali. »V svoji predrznosti zares hočejo napovedati bogovom boj.«

Odšli so h kralju in mu govorili:

»Namestnik bogov si, o kralj, pa ne vidiš, da ti napovedujejo boj. Pohujšanje pustiš, da raste z vsakim dnem. Glej, stolp malodane že sega do neba in vse ljudstvo je kot en Človek pripravljeno, da strmoglavijo bogove s prestolov in z njimi tudi tebe. Se več! Nad njimi hoče zagospodariti. In vse to se vrši pred tvoji očmi, o kralj, ki si zastopnik bogov in sam bog.«

Namršil je čelo kralj in rekel:

»Svetovalci ste, svetujte!«

Poglobili so se v knjige in mislili.

»Stolp treba razrušiti,« so rekli nekateri.

»Razrušite,« je rekel kralj.

Zopet so se poglobili v knjige; zakaj, niso vedeli, kako se naj lotijo gigantske sile.

»S silo ne gre,« so odgovorili drugi, kakor da se pogovarjajo sami s seboj. »Preveč so enotni in združeni.«

»Treba poskusiti z zvijačo,« je rekel nekdo.

Glave vseh so se dvignile iz knjig in oči vseh so se nasmejale:

»Da, z zvijačo... z lažjo.«

Spomnili so se kraljeve hčerke, Jalgan imenovane, kar je toliko kakor laž.

»Prestolonaselndica je. Treba, da si zasluži prestol babilonski.«

Poiskali so kraljičino Jalgan, ki je rastla čudovito naglo in se razvijala v mikavno dekle.

Poklonili so se ji in rekli:

»Star je že tvoj oče, kralj babilonski, in bliža se čas, ko stopiš ti na prestol. V knjigah pa je

pisano, da vsak kdor zaseda prestol babilonski mora, da se skaže vrednega namestnika bogov, ki dele in jemljejo oblast in dostojanstva.«

Namuznila se je princesa Jalgan, zakaj čitala je v njih očeh hinavščino.

»Vem, kraljevi svetovalci,« je odgovorila: »Narod te obožuje,« so se ji laskali. »Težko čaka, da zavladaš nad njim.«

Jalgan se je muzala:

Tedaj so se važnejši iz njih približali kraljičini in ji govorili:

»Poznaš tisti stolp... stolp združene misli, mu pravi ljudstvo?«

»Poznam. Vzgodno delo.«

S kislim obrazom so se spogledali.

»Bogokletna je tista zgradba. Upor zoper bogove in zoper tebe.«

Jalgan, dekleta prešernega, pa je veselila bojazen kraljevih svetovalcev. Hotelo se ji je nekoliko poigrati z njimi.

»Kaj bo, če dozidajo,« je vprašala z ironijo v glasu.

»Konec sveta,« so rekli brez obojavljanja. Konec bogov in začetek gospodstva Človeka... Gorje tebi tiste dni, kraljičina Jalgan.«

»In vam, svetovalci.«

»In nam in vsem, ki vladamo nad ljudstvom,« so rekli z obupno resnostjo.

»Kaj naj storim, svetovalci kralja babilonskega, da zaslužim prstol?«

»Zrušiti moraš stolp združene misli. Iz Človeka naredi sužnje.«

»Svetujte, kraljevi svetovalci, zakaj, na razpolago sem vam.«

Dolgo so molčali. Nikdo iz njih ni vedel nasveta. Samo tam zadaj do sedaj molčeči sve-

gič se neobvezno pogajajo z njimi za sestavo nove koalicijske vlade.

A demokrati letajo okrog dvora in po dvoru, ter prepričujejo dvor in radiokale, kako bi bila rešena Jugoslavija, če sprejmejo nje zopel v vlado, čeprav je popolnoma jasno, da je politika centralizma neslavno skrahirala. Pribičević jih prepričuje, da bo hrvaško in slovensko vprašanje lakoj rešeno, ako

V. PANIN:

Prvi maj carski Rusiji.

(Črtica iz življenja delavstva pod carizmom.)

Delavci v Vilni so hoteli 1. maja praznovati in demonstrirati.

Glavne ulice in vse postranske so bile zasedene od vojaštva. Povsod so patrolirali kozaki.

Delavstvo se vsled lega ni moglo zbrati na ulicah v večje gručice. Komaj so kje to poskušali, že so bili razgnani. Tako se je sklenilo prenesti današnjo demonstracijo na kak drug dan.

Neki majhni gruči okoli trideset mož se je končno, vkljub vsem zaprekam, posrečilo, zbrali se na ulici. Ko so razvili rudeč prapor, so s klici: »Dol z avlokracijo«, šli naprej. Zbrani gledalci so ploskali, slišal se je glasen, ognjeni »ura«.

Takoj so planili pristavi, policisti in dvorniki na demonstrante, jih zgrabili in brezobzirno pretepali. Prihiteli so kozaki, obkolili praporščaka in ga jeli biliti z nagajkami. Del kozakov je poskakal s konj in pretepal ga tako dolgo, da je padel. In še takrat ga niso pustili pri miru. On pa je držal še vedno prapor in kričal: »Dol z avlokracijo«, dokler se ni onesvestil.

Ko so gnali aretirane in razbičane v policijsko vslopije, so jih bili še enkrat brez vsake milosti. Njih obrazi so bil vsi v krvi. Na policiji pa so bili še enkrat grozovito mučeni.

Zapriji so jih v majhno celico, da si se ni mogel nikdo sestiti in so morali stati vso noč.

Zvečer je prišel na policijo gubernator in pozdravil aretirane:

»Dober dan, židovska golazen. Kako se imate?... Ali še boste kdaj zopet delali take neumnosti?... Jutri vas bomo pošteno premlatili.«

Obrnil se je in šel.

Tisti večer so bili v gledališču, kjer je bil navzoč tudi pl. Wal, z galerije vrženi fiskani lističi z napisom:

»Čestitamo k 1. maju, internacionalnemu prazniku delavstva!«

Takoj je policija obkolila vrata galerije in od šestdesetih se tam nahajajočih oseb je bilo aretiranih osemnajst.

Drugi dan zjutraj so bili privedeni vsi ujetniki na dvorišče policijskega poslojpa. Pl. Wal jih je ozmerjal na

on poslani minister policije in ako stopijo v akcijo njegovi vrli junaki, negodni orjunčki. Demokrati nočejo uvideti, da bi nasilna politika le še poostрила plemensko nasprotnost in da bi dovedla do državljanske vojne.

In lako propada slavna demokratska stranka, od katere ni ostalo nič demokratskega razen praznega naslova.

najpriprostejši način in prokurator je imel govor, v katerem je rekel, da je imel ukaz streljati. Bal se je, da bi mimogredoči ne bili ranjeni. Da pa si nikdo ne bo mislil, da se vas bojimo, se vas lakoj šiba.

Za bičanje je bila posebno narejena priprava; majhna deščica je podpirala brado, a druga se je porinila v usta, da bičani ni mogli kričati.

Vseh po vrsti se je prisililo, da se slečejo. Kozak si je vsel žrtvi na noge, drugi pa na glavo, dva druga kozaka pa sta bičala od obeh strani. Mnogi so se pri tem onesvestili. Ali ko so jih spravili zopet k sebi, se je bičanje nadaljevalo. Dajalo se je petindvajset do trideset udarcev.

Doktor Mihajlov je določal, koliko udarcev žrtve lahko prenese; ako se je opazilo, da je dotičnik po svojih tridesetih udarcih še lahko vstal brez tuje pomoči, se ga je položilo zopet na desko in se ga bilo tako dolgo, dokler ni izgubil zavesti. Da se ga vzbuđi iz omedlevice, se ga je polilo z mrzlo vodo in nato se mu je poklonil listek z napisom:

»Čestitam k prvemu maju!«

»... Ko so nas vedli iz celice«, piše eden od vjetnikov, »smo videli klopico in mislili smo, da bomo morali prvi izpiti to grenko čašo. Ali zmogli smo se. Polnili so nas v stran. Postavite jih ob strani, da bodo videli, kako se maže sodruga. Pozneje se o njih posebej določila, je ponavljal pl. Wal. Ravno nam nasproti je stala klopica in poleg so ležale šibe, ki so izgledale, kakor melle. Poleg vrat je ležal še kup šib. Gubernier je ukazal dvema visokima, zdravima ognjegascema, naj se postavi vsak na drugo stran klopice. Bila sta izbrana za rablja. Ko je vse to bilo pripravljeno, je vzel gubernier papir in čital ime. Pristav Snitko se je vrget lakoj na nesrečneža. Dva ognjegasca sta ga slekla, ostali možakarji pa so ga zgrabili in ga položili na klopico. Gubernier ukaže počasi bičati in poveljuje:

»Začnite!«

In začelo se je... Solze so me dušile... moral sem se vzdrževati...

Ravno tako se je godilo z drugim, tretjim... Ne vem koliko jih je bilo tepenih pred mano. Zdi se mi, da jih je bilo več nego dvajset. Nek učenec židovske teološke šole je izjavil, da ima srčno napako, ali zdravnik, doktor Mihajlov je rekel, ne da bi ga preiskal, da to ni nobena zapreka, da bi se ga ne bičalo. Petindvajset udarcev se je dajalo, in le listi, ki so omedleli, so dobili manje. Ali manje, nego dvajset udarcev ni dobil noben. Trije od njih dva žida in en kristjan, so dobili trideset. Zadnji ni niti stokal, dasi je izgubil dvakrat zavest. Po prvi omedlevici so ga prinesli v štrasko sobo; prišel je zdravnik in izjavil, da še lahko zdrži ostale. In tako se je zgodilo. Kako silno se je udarjalo, se lahko sodi po tem, da je po desetih udarcih od šib ostal le kratek kos. Ko je kak rabelj onemogel, se ga je nadomestilo z drugim. Eksekucija je trajala celi dan... Prevel I. V.

Opomba uredništva. Prinesli še bomo več slik iz knjige pisatelja Panina, da bodo naročniki in čitatelji »Glasa Svobode« se prepričali, kako se je delalo z ljudmi v carski Rusiji, imenovani tudi »sveti«. Potem pa naj primerjajo grozovitosti in strahote, ki so se vršile nad proletariatom in ki so jih vršili baš današnji »begunci«, ki hodijo po Jugoslaviji in drugod v carskih uniformah, z orožjem in ostrogami, s listimi, ki jih opisujejo, četudi neresnično in tendenciozno buržoazni listi vseh baž. Nobena narodna dama se ni zaslužila nad grozovitostmi teh, nad katerimi se danes tako rada solzi, noben »narodno ideje« dvigajoči list listi, ki danes tako rad besediči o kulturi se ni razhudil nad mučenjem milijonov. Ti mučitelji so jim danes narodni brajše, a mučeni, ki so se osvobodili listih volkov so — barbari. Res dober tek zagovornikom kulture!

*****

KAPITAL.

Če denar »pride«, kakor pravi Ožje »z naravnimi krvavimi madeži na enem licu, na svet«; se cedi kapitalu od nog do glave iz vseh pozkri in gnoj.

Karl Marks.

—o—

RESNICNOST. SOCIJALIZMA.

Brez dela in boja ni knjižna učnost socijalizma, črpana iz socijalističnih brošur in knjig, vredna nihi piškavega oreha, ker pogloblja le prepad med teorijo in prakso, fisti prepad, ki je eden najostudnejših potez stare meščanske družbe.

—o—

CILJ SOCIJALIZMA.

Cilj socijalizma je padec buržoazije, vlada proletarijata, odstranitev stare meščanske družbe, ki sloini na razrednih nasprotjih in ustanovitev nove družbe, ki ne bo poznala privatne svojine.

Karl Marks.

Buržoazna Evropa drvi v propast.

Mednarodni politični in gospodarski položaj je zopet silno napet. Dobe dozdevnega miru in dozdevne stalnosti v mednarodnem političnem in gospodarskem položaju so vedno krajše in vedno bolj je meščanskim vladam otežkočeno delo, ki gre za tem, da bi konsolidiralo notranji politični in gospodarski položaj posameznih držav. Znamenje, da se bližamo z naglimi koraki bankerotu kapitalističnega gospodarskega sistema in meščanskega političnega režima. Vsem, ki gledajo s površnim očesom na razvoj svetovnih dogodkov, se je zdelo še pred kratkem, da se je Evropa približala prav močno svojem političnemu in gospodarskemu ravnovesju. Danes so že drugačnega mnenja in se plaho ozirajo po črnih oblakih, ki se zbirajo nad nami.

Iz Rumunije prihajajo za meščanstvo nevesele novice. Ljudstvo je nezadovoljno in se buni. Dejstvo, da se ljudstvo buni, da se giblje, da zahteva pravice, ki jih še nima, vse to so huda znamenja, ki kažejo, da se lahko zgodi jutri, kar se ni moglo danes še zgoditi. Na Ogrskem, kjer vlada Horfy s knuto in z oboroženo silo nad teroriziranim in izmognanim proletariatom, je pričelo delavstvo dvigati glave in se je osmelilo napovedati stavke in prirediti poulične demonstracije. Med Bolgarsko in Grčijo je položaj napet radi nasilnega postopanja grške oblasti proti Bolgarom, ki živijo v mejah grške države. Jugoslavija preživlja svojo trdo gospodarsko in politično krizo. Hrvatje, Slovenci, Bosanci, Črnogorci, Muslimani, Nemci in Romuni se ne čutijo nič kaj zadovoljne v svoji novi jugoslovanski domovini. Pun-tajo se proti vidovdanski ustavi, proti centralizmu in proti politiki nasilja, ki jo vodi Pašičeva radikalna stranka proti vsem, ki nočejo priznati njene volje za najvišji narodni ideal. Pašič grozi, da bo nastopal proti strankam, ki zahtevajo avtonomijo in federativno državo z enakimi sredstvi, kakor je nastopil proti komunistom. — Grozi celo, da bo odtrgal Hrvaško in Slovenijo od Srbije in ju prepustil usodi. Samoposebi se razume, da se država v takem položaju ne more konsolidirati in da velja v zunanji politiki toliko kolikor so vredne njene domače razdrapane razmere. — Vprašanje turškega miru ni še rešeno. Iz Angore, kjer je sedež turške vlade in turške narodne skup-

ščine, prihajajo vsak dan nove vesti. Prve trde, da bodo brzkone prevladali v narodni skupščini miroljubni in zmerni elementi, ki hočejo mir in sprejmejo angleško-francoske pogoje za razprave pri novi mirovni konferenci. Druge vesti pobijajo prve, ki pravijo, da prevladujejo v Angori radikalni elementi, ki nočejo za enkrat nobene nove mirovne konference marveč hočejo doseči, bodisi tudi potom nove vojne, vse svoje narodne zahteve in udeležiti turški narodni pakt. Kje je danes človek, ki bi še kaj zaupal diplomatom, ki zapravljajo okolu zelenih miz zlata vredni čas in ljudski denar? Kaj je vredna družba, ki se mora neprenehoma pogajati na mirovni konferencah, ki so postale smešne, ker se ni sklenilo na njih še nič resnega in še manj stalnega. — Kdo naj verjame sklepom vseh teh konferenc, ki jim ni števila, ko se vsaka država na take sklepe požvižga, ako niso njej v prilog. Francija se ni ravnala po sklepih versailleske konference. Italija in Jugoslavija se kljub sklepom Sen žermenske konference še vedno pripravate zaradi Reke, Sušaka in Baroša. Bolgarija in Jugoslavija sta si kljub sklepom nebrojnih mirovni konferenc vsakih pet dni znova v laseh. Poljska se kljub vsem mirovnim pogodbam neprestano pripravlja, da bi napadla Rusijo. Vse države, ki so nastale ali so se le okoristile ob polomu Avstro-Ogrske monarhije, preže kakor lačna zverijad — na ugoden trenutek, ko bi smele zagrabiti in pograbiti še kak košček gospodarsko uničene in docela obubožane nemške Avstrije.

Največje preglavice pa dela vsem francoski pohod v Porurje. Francija jo je s tem svojim pohodom nedvomno polomila. Francoski ministrski predsednik Poincaré je moral priznati komisiji zunanjih zadev da se je okupacija ponesrečila in da so njeni sadovi za Francijo ničeviti. Ta okupacija je pa imela drugačen uspeh. Oživela je nemški nacionalizem, ki ne more prenesti ponižanja in škode, ki ju je prizadela Francija Nemčiji in zahteva naj se nastopi proti Francozom z oboroženo silo. Nemško nacionalistično gibanje, ki je bilo naperjeno tudi proti proletariatu, ker se je protivil vojnim pustolovščinam, je odprlo proletariatu oči in ga spravilo v vrste revolucionarnega komunističnega gibanja. Danes je nemški pro-

letariat organiziran in pripravljen ne le za mezdne boje, marveč tudi za oborožen odpor proti reakciji nemški in francoski. Mnogi francoski nastopi proti delavcem in zlasti dogodki v Essenu, kjer je francosko vojaštvo postrelilo 12 delavcev enako kakor mnogobrojne aretacije delavcev in delavskih voditeljev, ki so se izvršile potom francoskih in nemških oblasti, vse to je dalo delavcem dokaz, da nima ono pričakovati ničesar nihi od francoskih nihi od nemških rodoljubov. Proletariat se je na Nemškem dobro pripravil in čaka na svojo uro. Po vseh mestih je ustanovil svoje oborožene stotnije in on ne dopušča več nihi tujezemskim nacionalistom, da bi mirno zborovali in spletkarili na nemških tleh. Tudi nemški fašisti se oborožujejo — kljub temu, da so bile njihove organizacije v mnogih deželah razpuščene.

Toliko Francija, ki sili venomer Čehoslovaško naj bi napadla Nemčijo za hrbtom, kakor Nemčija, ki gleda z bojaznijo kako razpada polagoma vse njeno bogastvo, bi se rade sporazumele, dobro vedoč, da pelje današnji položaj v prepad, kjer ne bi našle samo svojih grobov Nemčija in Francija, marveč ves kapitalistični gnili gospodarski sistem.

Vsa Evropa je danes velika smodnišnica. Kjerkoli naj pade iskra, od povsod se bo razširil požar po celem svetu. In ves trud kapitalistične buržoazije, ki išče v silnih naporih, kako bi odpravila nevernost od sebe in kako naj bi dala zrahljanemu mednarodnemu političnemu in gospodarskemu položaju nujno potrebno stabilnost, je zaman. Ona ni v stanju tega izvršiti. Vsak njen korak, vsako njeno novo sredstvo, po katerem seže v naglici in se ga oprijemlje kakor utopljenec, jo spravlja še v večjo nevarnost. No, kljub temu verjamemo, da se ji bo posrečilo še enkrat in morda še večkrat spraviti se iz zagate. Ali to bo le dozdevna stalnost, bo le iluzorična rešitev. Periode takega mirnega položaja bodo bolj in bolj kratke, med tem bo pa dozorevala in dozorela gospodarska kriza do one stopnje, ko je že pripravljen za kapitalizem odprt grob. Vanj bo padel in v njem bo segnil.

*****

»Na najnižji stopnji kulture je narodnostno sovraštvo najmočnejše.«

Goethe.

*****

Zbirajte za tiskovni sklad „GLASA SVOBODE“!

lovalec, suh in srepega pogleda, je vstal, se ozrl zaničljivo po vseh in se približal kraljicini.

»Pomešaj jim jezike!«

Kralko je izgovoril in ko je izgovoril, jo je pogledal in odšel.

Tedaj so planili vsi.

»Tako je! Jezike jim treba pomešati. Vsak iz njih mora imeti svojo misel in vsaka misel svoj jezik. Sedaj veš, Jalgan!«

»Grem,« je rekla, »da naučim ljudstvo služiti bogovom in nam...«

Med inženirji, ki so vodili zidanje stolpa združene misli, se je opazalo poslednje dni neko čudno gibanje.

Pojavljala se je med njimi ženska mikavne lepote in jim pripovedovala o zlatih zakladih, o prelepih dekletih, o utrjenih gradovih, kjer so mehke postelje in bogato obložene mize jedi in vina.

Pripovedovala jim je, da bi jih popeljala tja, ker pa ni tam za vse prostora, si ona izmed njih izbere izvoljene.

Vsak iz inženirjev, kateremu je to govorila, je zaželel, da bi on bil med izvoljenimi. S početka je ta želja bila nekje daleč v srcu, še nejasna, potem pa je vedno bolj rasla in se oblikovala.

Zenska pa se je pojavljala sedaj pri teh, sedaj pri onih, pa tudi med ljudstvo in zidarje je šla. Povsod je obljubljala lahko dosegljive sladkosti.

Ali še so bili trdni zidarji. Še se je dvigala zgradba. Čutili so pa vsi, da postaja delo nekako težko, da fisti ogromni kamni, podobni goram, postajajo nepremakljivi.

Laž - kraljčina, ki so jo zvali Jalgan, pa je govorila:

»Stolp zidate? ... Zakaj? ... Da vojujete z nebom? Da zavladate mesto bogov? Ali ne vidite, da zapravljate svojo srečo? ... Ali ne veste, da so vas ogoljufali inženirji? Le pogledite stolp? Vas je, tisočkrat tisoče in kako boste stopili vsi naenkrat v nebo, ko bo dozidan? Prvi bodo stopili inženirji in zidarji, vi pa, ki največ trpite, boste poslednji. Ko bodo zasedena najlepša mesta, boste prišli vi in mnogo vas bo, ki bodo morali stati.«

»Resnico govori«, so rekli v mislih in kladivo rokah se je povesilo vsled teže. »Resnico govori«, so ponovili glasno, kladivo je padlo iz rok.

»Jaz vam ponujam drugo nebo, lepše, lažje pristopno«, je vabila smehljaje Jalgan in zbežala k drugi grupi.

Zavistno so gledali za njo... Srd jim je gorel v očeh in nevošljivost, ko so videli, da govori z drugimi in se jim tudi smehlja. Sli so tja in zapretili drugim, da ne smejo govoriti z njo.

Razvnel se je prepir med ljudmi. Jalgan se je pa zmuznila in skrila.

In zgodilo se je, da nikdo ni prav vedel kako. Naenkrat so kamni postali nepremakljivi. Že vzdani v stolp, so se jeli majati in krušiti. Nekateri so celo s strašnim ropotom padali na tla.

Tisoče rok je prišlo. Ali v tisti zmešnjavi je zgradila vsaka za svoj kamen, trudeč se premakniti ga z mesta.

Vpili so, a drug drugega niso razumeli, kaj vpijejo. Zakaj, enemu so bile njegove misli pri zlatem zakladu, drugemu pri zalih devicah, tretjemu pri utrjenih gradovih z mehkiimi posteljami.

In ker je mislil vsak svoje, je govoril tudi jezik vsak svoje... Nikogar ni bilo več, da bi razumel vsaj najbližjega soseda.

V tistem hipu splošne zmešnjave pa se je nekdo zasmeljal s strašnim, zmagonosnim krohotom. Tisočeri se je zdajci polastil strah. Zagnali so od sebe kladiva in rovnice, sekire in lopate in se razkropili, kakor se razkropi čreda, ko plane med njo volk...

Bogovi so slavili zmagoslavje. Na prestolu babilonskem pa so ovenčali s kraljevo krono kraljevi svečovalci mlado kraljico Jalgan, kar je toliko, kakor laž.

Narod ji je prisegel zvestobo in se ji klanjal.

Pred razvalinami stolpa združene misli, ki je na čast kraljici Jalgan odslej nosil ime »stolp zmešnjave«, pa se je ustavila ženska lepe postave, visoka, oblečena v raztrgano obleko. Velike in globoke oči so pričale o trpljenju in lep obraz je bil bled in resen.

Ozrla se je h kraljevemu gradu in spregovorila:

»Za sedaj ste zmagali, bogovi, ker ste se poslužili zvijače in laži, žela, katerega ljudstvo ni poznalo. Razkropili ste Človeka. Ali vedite: Tisti, nad katerim gospodujete, se združi zopet. Človek se pojavi in »stolp zmešnjave« je njegova izkušnja. Jabolko življenja, ki ste ga skrili pred Človekom, bo najdeno. Človek sam ga najde s svojo močjo. Nedožidan babilonski stolp bo dozidan. In takrat zakraljujem Jaz, Resnica...«

Tako je pisano v knjigah življenja pod razvalinami templja Nippur pokopanih.

(Konec.)

Po treh mesecih okupacije Porurja.

V četrtem mesecu rurske vojne stojimo. Kaj je rezultat rurske zasedbe po treh mesecih?

Poostrena gospodarska kriza in še večja zapletenost gospodarskih in političnih odnošajev, en velik korak bliže katastrofi imperializma! Nemška marka pada in ž njo resnične plače proletariata v Nemčiji. Število brezposelnih in onih delavcev, ki delajo samo skrajšani čas je poskočilo že na tri milijone.

Medtem ko se mečejo milijoni nemškega proletariata na ulico, ko se pogreza delavstvo v vedno večjo bedo, daje nemška vlada industrijalcem zasedenega in nezasedenega ozemlja velike kredite, da bi prebili ta čas krize. Pri tem delajo industrijalci ogromne profite, ker vračajo svoje dolgove državnim banki v marki, katere vrednost stalno pada.

Siroški porurske vojne so omajali in opustošili državne finance Francije in Nemčije. Število bankovcev, krožečih v prometu se je popetorilo. — Seveda, buržuazija se nada, da bo vse to zapeč plačal delavski razred. Da to doseže snuje enotno fronto celokupne buržuazije in malomeščanstva in pro-

poveduje mir med posameznimi strankami, mir med državljani istega naroda in mir med razredi. Istočasno pa, ko oznanja nemška buržuazija državljanski mir, organizira svoje fašistovske tolpe!

Najtežje je prizadelo delavstvo v samem zasedenem Porurju. Zelezničarje Francozi v masah odpuščajo. Brezposelnost je ogromna in poslednje delavske demonstracije in krvoprelitje v Mühlheimu so svarilni signal za buržuazijo, tako kot je fašistovska nevarnost svarilni signal za proletariata.

Francoska in nemška buržuazija uvidevala, da obe trpita škodo, če gre ta stvar tako naprej in za to se vedno bolj približujeta medsebojnemu pogajanjem.

Delavski razred Nemčije je pa prišel s tem pred alternativno: ali — ali. Ali zastopa Nemčijo protidelavska Cunova vlada, ali zastopa Nemčijo proletariata — delavska vlada, katere glavna naloga bi bila, sprovesti boj proti francoskemu imperijalizmu na stroške kapitalistov in rešiti reparacijsko vprašanje — če bi bilo to še potrebno — na ta način, da se zvali vse stroške na rame-
na posedujočih.

Drugega izhoda ni.

Parlament in socialisti.

(Iz časov socialne demokracije, ko so še živeli Marks, Engels in Bebel; ko pa še ni bilo ne Scheidemannov, ne Noskejev niti Kristanov in Divcev, niti ne Korunov.)

»Socialdemokratska stranka smatra državnozbornske volitve le za agitacijsko sredstvo in za preizkusni kamen za razširjenost svojih načel; zato odklanja vsak kompromis z ostalimi strankami.« Strankin kongres v Eisennachu, 1873.

»... vztraja na svojem stališču, ki ji je dan po strankinih načelih, in se udeležuje državnozbornskih volitev, ter po svojih poslancih državnozbornskih sej le v agitacijske svrhe...«

Strankin kongres v Koburgu, 1874.

»... Socialisti bodo delali nato... ne da dosežejo znotraj uspeh, ampak le zunaj, med ljudstvom...«

Strankin kongres I. 1876.

Čeprav je bila večina še zdrava, nekompromisna, je vendar že glodal v stranki med voditelji črv reformizma, ki je v bodoče potem dosegel, da je stranka poslala gnila skoz in skoz, dokler ni konečno prišla na Scheidemannova in krvavega Noskeja.

Toda Marks je črva opazil že v početku in piše:

»(Upamo)... da bo »Sozialistengesetz« (nemški zakon o zaščiti države op. ur.) imel to dobro, da bo nemško socialno demokracijo kuriral od parlamentarizma...«

Marks in Engels, 1878.

Zal je bil Marks prevelik optimist z ozirom na nemške strokovne in politične birokrate.

Engels o združitvi internacionalnih razredno zavednih socialistov (tako-zvanih pristašev Eisenaškega smera, ki so se zbirali okoli Bebla) z Lassalijanci

(ki so imeli precej malomeščansko, nacionalistično ideologijo).

... Kar se tiče stališča stranke k Lassalijancem, gotovo vi lahko boljše presodite taktiko, ki se mora zavzeti proti njim nego mi. Ampak treba je prevdariti naslednje. Če se kdo nahaja takorekoč proti drugemu v položaju konkurenta (tekmeča), kakor se vi nahajate proti Splošnem nemškem delavskemu društvu (to je bila organizacija Lassalijancev. Op. ur.), obstoja nevarnost, da se jemlje preveč obzira proti konkurentu... Po našem mnenju, ki nam ga je ustvarila dolgoletna praksa, pa to ni prava taktika v propagandi la, da se skuša nasprotniku tu in tam prevzeti posamezne ljudi in člane, ampak mora se delovati na široke množice, ki so še apatične in sloje sploh še ob strani Ena edina moč, pridobljena iz še ne obdelane množice, je več vredna, nego deset Lassalijanskih uskokov, ki vedno unašajo v stranko seme svoje napačne smeri. Pa če bi bilo mogoče pridobiti samo množice, brez lokalnih voditeljev, bi še nekako šlo...

Ne smemo se pustiti zmešati od krika po »ujedinenju«. Ti, ki imajo to besedo vedno na jeziku, so največji zdražbarji. Ti fanatiki ujedinenja so, ali omejene glave, ki hočejo vse zmešati v neodločno kašo, ki bi postala le nekaj časa, predno bi se usedla in bi se v njej nasprotnja pokazala še v veliko večji meri nego so bila poprej, ali pa hočejo vedoma ponarejati stanje. Zato so največji sektantni in najhujši zdražbarji in faloli v gotovih momentih največji kričači za ujedinenje.

V pismu Avg. Beblu I. 1873.

Socialne reforme.

Ker je bil po svetovni vojni proletarijat borben — buržuazija pa slabo organizirana in so se ji hlače tresle, ko je videla junaški nastop ruskega proletariata; zato je dovolila proletarijatu golove pravice, v nadi, da bo proletarijat s temi odpadki zadovoljen in bo nadalje prenašal mirno izkoriščanje.

Danes buržuazija liste malenkosti, ki jih je po vojni proletarijatu dala, jemlje nazaj. Zakaj? Zato, ker so reformistični birokrati ubili borbenost proletariata, zato ker so se pajdašili z buržuazijo namesto, da bi vodili najostrejši boj proti njej.

Socialnih reform ne bo dobilo delavstvo s prošnjami in s tem, da se razni voditelji udinjajo buržoaziji; Socialnih reform ne bo dobilo delavstvo polom pregovorov z buržuazijo v parlamentih in za zelenimi mizami.

Le dosledno izvajanje razrednega boja, le najostrejši boj proti buržuaziji

bo prisilil kapitaliste, da nam dajo že v kapitalistični družbi golove pravice.

Le če se nas bo buržuazija bala, nam bo dala reforme. Če se pa bomo pred buržuazijo poniževali in njo moledovali in si ji prilizovali — nas bo prezirala in nam bo dala — breco.

Kolikor močni bomo, toliko pravic bomo imeli. Zato vsi v razredno bojno organizacijo. Zato povsod in vedno proti buržuaziji le — boj. Le boj nas bo osvobodil — reformizem pa pomeni še hujše suženjstva.

OSNOVNO PRAVILO REVOLUCIONARNEGA DELA.

Stvari vzeti tako, kakor so, to se pravi: interes revolucije uveljavljati na način, ki odgovarja spreminjenim okoliščinam.

Karl Marks.

Črne bukve.

OGRSKI SOCIJALPATRIJOTI. — Na Ogrskem se v zadnjem času zelo širi stavkovno gibanje. To je najboljši znak, da se je delavski razred opomogel od težkih udarcev, ki mu jih je zadeljal zverinski teror najbolj krščanskega Hortija. Tako je pred kratkim šlo v stavko okoli 60.000 kovinarjev v Budimpešti. Ker sedi v parlamentu tudi nekaj socialdemokratskih poslancev, bi vsak misleč delavec pričakoval, da se bodo ti zavzeli za stavkujoče delavce. Pa so gospodje socialpatrijotije imeli važnejši opravke, morali so skupaj s fašistovskimi poslanci potegovati se za fašistovske študente, ki so delali po mestu tak kraval, da jih je celo krščanska policija Hortija, z ozirom na inozemstvo, morala pomiriti. Fašistovski pobalini so na srcu dičnim ogrskim socialistom, delavci, ki pa bijejo svoj težki gospodarski boj in nočejo poslušati raznih socialpatrijotjskih birokratov — za takrekuhe se dvorni socialpatrijotije nekronanega krvavega kralja Hortija ne potegujejo. — To početje se je zdelo preveč celo Garamiju, na Dunaju živčemu prejšnjemu socialnodemokratskemu voditelju na Ogrskem, tako, da je v »Arbeiterzeitung« dal izjavo, da s temi socialdemokrati nima in noče imeti nobenih zvez. Kaj pravi k temu dična II. internacionala.

ČEŠKI SOCIJALPATRIJOTJE. Kakor znano je bil na Češkem sprejel zakon o zaščiti države, ki je naperjen proti proletariatu in narodnim manjšinam. — Zakon je delo soc. dem. advokata dr. Meissnerja. Zanj so glasovali vsi češki socialpatrijotje, dočim se je pri narodnih socialistih vedar pokazala opozicija in so bili vsled tega, ker so temu zakonu nasprotovali, iz stranke izključeni dr. Verbensky, Draxel, dr. Barbošek in Landova, ki so bili voditelji bivših anarhističnih rudarjev na Sev. Češkem. »Arbeiterzeitung« k temu pristavlja, da so se našli med čistimi narodnimi socialisti vendar širje poštenjaki, dočim se žal o češki socialni demokraciji tega ne more reči. No pa Fric Adler, bo se tudi na to privadil, kakor se je od I. 1916 že marsikaj naučil in ko se bode sedaj združila 2½ in druga internacionala bo pač tudi on moral plesati, kakor bodo piskali Noskei Scheidemann in Mei Bnerji.

V PLZNIJ so češki socialdemokrati sklenili, da se morajo vseh narodnosno mešanih okrajih njihovi pristaši voliti češke meščanske kandidate, ne pa

nemških socialdemokratov. Češki socialdemokrati so pri drugi, Češki nemški soc. dem. pri 2½ internacionali. Ko se bode ta dve združili, to bo ravs in kavs...

HUDEEC prejšnji voditelj desnega krila češke soc. demokracije je srečno postal voditelj čeških fašistov. Mussolini, Millerand, Briand, Noske, Demetrovič — vedno ista pot preko reformizma in oportunitizma v najreakcionenajše kapitalistične vrste. To se imenuje praktična politika

KAJ JE NAREDILA SOCIJALNA DEMOKRACIJA V AVSTRIJI? Gospod sodrug Emmerling, podžupan dunajski je na občnem zboru Narodne banke, ko so nekateri kapitalisti napadali socialiste, odgovoril takole: »Če trdi predgovornik, da je vse kar se mora danes obžalovati, posebno glede prostih poklicov, delo socialnih demokratov, je pozabil, kaj se je vse zgodilo od I. 1918. Pozabil je, da se je bilo le socialnim demokratom za zahvaliti, da je bilo mogoče v tej državi mirno živeti in da smo mi zabranili dogodke, kakor so bili v Monakovem in Budimpešti. Ravno na Dunaju je ostal popolen mir... kar je bilo mogoče le, da smo se ozirali na življenje mesta in smo žrtvovali svoj upliv na množice. (vendar priznanje, da so dobro delali za proletarijat! op. ur.) Ta upliv smo zgubili, ker smo delali le za dobrobit splošnosti (stara fraza, ki pomeni dejansko dobrobit kapitalistov. Op. ured.) — Jaz sem sam podjetnik in vem, da ni nobena posebna prijetnost, cel dan se pogajati z obratnimi sveli, ampak živeli smo v nemirnih časih in morali smo rajše dovoliti v te neprijelnosti, kakor pa v propad našega narodnega gospodarstva (to je kapitalizma op. ured.). — Gospodje kapitalisti so seveda z izvajanjem gospoda sodruga zadovoljni. Še bolj bo hvaležno pa delavstvo, ker sedaj nihče ni tako cinično priznal delovanja socialpatrijotizma, ki mu je edini cilj rešiti kapitalizem. Maske padajo in zato gospod Emmerling morata tudi priznati, da sta zgubila svoj upliv pri množicah, ki so vas spoznale.

Sodrugi! »Neodvisna Delavska Stranka Jugoslavije« je stranka razredno-zavednega proletarijata. Organizirajte se torej v svoji stranki.

Omladinski Vestnik.

Po naših očetih smo dobili nalogo bojevati se za pravico. Za nas, ki smo zrastle iz malega slovanskega naroda, je čas, da se dvignemo, ne proti Italijanom, ne proti Nemcem, Madžarom itd, pač pa proti nikdar sitim oderuhom.

Današnji kapitalistični ustroj je res močan, ampak kapitalisti se po nepotrebnem bahajo s svojo silo, kajli ne zavedajo se, da jadra njihova ladja v takih vodah, kjer štrlijo nevarne kletci, ki jo bodo prej ali slej razbile.

Krmarji pa vidijo na tej in drugi strani temne oblake. Služijo, da se približuje nevihta. Že delajo rešilne priprave: napeli so misel in skovali sidro upanja. Delajo rešilne pasove, na katere pišejo mrtve verze domovini. Sanjajo o rešitvi, ki je nemogoča. Kažejo se uljudne, kar pa ne zašiti njih preteklost, ne more jih zakriti, ostaja očito, da so — po beljeni grobovi. Pridobiti si skušajo mladino, zastrupiti ji hočejo um s frazo: »domovina«. Slikajo ji raznovrstne programe. V obupu se slika posvetna in cerkvena gospoda.

Imenujejo Kristusa, katerega so nje predniki križali, ubili njegove učence, preganjali in izganjali vse, kar so oznanjevali »Vsem narodom pravico«. Njih ni več med nami, ampak duh junaško-mučeniški živi in ga niso mogli streti ne križ, ne ječe, ne biriči in ne ostudni farizerji.

Ako nam pravijo o narodu in njegovih junakih, nas nehoče spominjajo na čase suženjstva. Pravijo o vitezhih, a o sužnjih se boje govoriti. Spominjajo se zločinov, a zločincev, grofov in drugih tiranov ne imenujejo.

O gospoda, čas beži, vaša hiša prostitucije gnije in razpada. Ampak zgodovinska poročila nam govorijo o tem, kar so prestali naši pradedje. Ako bi govorili debeli grajski zidovi, kaj so trpeli vzdani uporniki grofov, bi znal marsikaj povedati o krutostih, ki so se počenjale. Kaj bi povedale ječe, kjer so vzdihovali, vkljeni v težkih verigah možje, nedolžna dekleta, ki se niso hotela prodati grofom. — To vse nam reže globoko v srce. V srcu odmevajo ti težki, žalostni spomini.

Kako pa tolmačijo nasprotniki ljudstva vse to? Posvetna gospoda pravi, da je šlo za domovino. Duhovni pa, da je bog tako hotel.

Mladenič in mladenka delovnega razreda, dovolj je goljufanja, spreglej!

Ne veruj fistim ki zaničujejo tvoje telo in duh. Prelifa sveta puntarska kri, ni tekla zamanj. Pognojla je njivo, na kateri rase bujno razredna zavest. Trpljenje v grajskih zidovih in danes v domovinskih zaporih ni zaman!

Mladina! Volk zgubi dlako, strasti pa nikoli. Spomni se, kaj so pobeljeni grobovi!

Zunanji političen pregled.

V **BOLGARIJI** je pri državno-zbornih volitvah dobila Stambolijskega kmetlarske stranke 214 mandata, komunisti 15, meščanski blok 14 in socialisti en mandat.

MUSSOLINI je vrgel iz vlade klerikalne ministre.

V **SEV. AMERIKI** so stopili v stavko pomorski transportni delavci. Zahtevajo povišanje plač in 8-urni delavnik.

NEMSKI DRŽAVNI ZBOR se seslane 3. maja. — Pogajanja v **Lausanni** še niso dovedla do nobenega rezultata.

ANGORSKA SKUPSCINA se je razšla in po vsej Turčiji se že vrši volivni boj. Liberalni nacionalisti bodo dobili večino.

Med **ČESKO** in **MADJARSKO** so nastala nova nesoglasja. Meja je zaprta.

V **AVSTRJI** se že dalj časa opaža oživljeno gibanje monarhistov. Sedaj so začeli pobirati podpise za memorandum, ki zahteva, da se ukine zakon, ki prepoveduje članom habsburške dinastije bivanje v Avstriji. Monarhisti so se obrnili zlasti na ženske organizacije. — Glavni krivci za oživljeno delovanje monarhistov so social-patrioti s svojo protidelaško politiko in s sodelovanjem z meščanskimi strankami »za obrambo avstrijske republike«.

BAVARSKI reakcionarci in monarhisti ljudi pridno delajo. Narodni socialisti in narodni radikali so izjavili, da se ne pokaravajo republikanski vladi,

in so se združili v Ludendorffove »Kampfbünde«. — Nemški proletarijat organizira nasproti tem tolpom proletarske čete.

KEMAL-PASA je izdal poziv na turški narod, da naj bo pripravljen zopet z orožjem v roki nastopiti za nacionalno svobodo Turčije, ako bi pogoji lozanske konference ne bi bili povoljni.

EGIPET je dobil te dni ustavo. Dežela je suverena neodvisna država z dedno monarhijo. Vprašanje Sudana še ni rešeno. Formalno je sicer Anglija priznala, da Sudan pripada Egiptu, dejansko pa še vedno vlada nad njim Anglija. Na iniciativo vrhovnega angleškega komisarja za Egipt lorda Allenby je sklenila angleška vlada, da se pušči iz zapora egiptovskega nacionalističnega voditelja **Zaglut - paša**. To pomenja pol k sporazumu med egiptovskim in angleškim kapitalizmom. Kajli Zaglutova politična smer — stranka Wafd el Masri je stranka bogate egiptovske buržuazije, konservativna stranka, ki so jo v razvoju nacionalnega osvobojenja Egipta ljudsk množice porinile na levo. Zaglutova stranka bo skoro najboljšo orodje, s pomočjo katerega bo angleški imperializem dušil in zatiral osvobodilni boj delovnih slojev Egipta. To dokazuje najjasnejše dejstvo, da so se že pričela preganjanja revolucionarnih proletarcev.

Notranji političen pregled.

Po volitvah.

Volitve dne 18. marca so v popolni luči pokazale dejstvo, da smo tudi mi, kakor vse nove nastale srednjeevropske države: Češka, Poljska in Rumunska, podedovale isto kal — bolezn, ki je Avstro-Ogrsko spravila v že dolgo zasluzeni grob. **Nezmožnost rešiti vprašanje sožitja raznih narodov in plemen v isti državi**, je bil vzrok kulturne in gospodarske zaostalosti ranjke monarhije in ta dedna napaka jo je privedla do razpada. Podobne razmere so bile tudi v carski Rusiji, kjer se je ravno tako kakor v Avstriji, družilo z reakcionarnim samovladjem kruho preganjanje drugih plemen in narodnosti. Razlika je bila le v tem, da je bilo carsko samodržavo močnejše in je ruski car skrbel previdno za to, da se »njegovimi mili narodi ne okužajo preveč z poganskim zapadnjaškim grehom čitanja in pisave. Cela zunanja, notranja in gospodarska politika Avstrije je bila osnovana na nadvladji nemške na eni strani, madžarske buržuazije na drugi strani. Posledica je bila večni boj med buržuazijami vseh plemen in narodov, čelna politika se je včasih vrtela okoli pošnega napisa kake zaplotniške vasi, zastoj gospodarstva in zasluzeni konec. Prej zalirane buržuazije manjših narodov in plemen so se od nemške in madžarske naučile njenih metod. Ko so postale svobodne, so v posameznih državah začele iste uporabljati, a pozabile so na nauk, ki jim ga je bil dal pogin Avstrije. Še bolj rečeno, niso mogle drugega storiti, ker politika nemške in avstrijske buržuazije se je zato držala tako krčevito vlade, da je potem vlada pomagala svojim tovarnam in bankam, da so eksploalirale celo monarhijo, ker je na vsak način neslo večje profite, kakor izkoriščanje samo nemškega dela Avstrije. In danes je v Češki boj za nadvlado češke buržuazije, ravno tako le boj za čim večjim profitom, kakor boj srbske buržuazije za nadvlado v SHS le boj za koristi Beograjske porodice, ki je v tesnih rodbinskih in drugih zvezah s političnimi voditelji, ki zastopajo ideje srbske nadvlade. Pri nas je stvar še toliko bolj zavila, ker je beograjska porodica zastopnica francoskega kapitala, zagrebške banke pa so v tesni zvezi z nemško-angleškimi velebankami. Pri Slovencih so zastopniki bank in fabrik, z demokrali in narodnimi naprednjaki za srbsko nadvlado, dočim so zastopniki zadružnega kapitala in srednjih kmetov, SLS, za avtonomistično stališče in se bore skupno s hrvaško buržuazijo.

Ta gospodarski boj različnih buržuazij je dal glavno obličje zadnjim volitvam. V srbskih deželah so zmagali radi kali, ki so najbolj dosledno zastopali interese srbske hegemonije, v Hrvaški Radić, na Slovenskem Korošec, v Bosni muslimanski avtonomisti pod Spahom. Razen tega pa je Radić, kakor najbolj izrazil zastopnik opozicije proti nadvladi srbske buržuazije, dosegel velike uspehe v Dalmaciji, Bosni, v Sloveniji (kjer utegne pri prihodnjih volitvah na račun klerikalcev še precej narasti) in v Sremu ter se je tako (v Zemunu) približal do samih vrat Beograda. Tudi v Črni Gori so dosegli federalisti uspeh, dočim se je z raznimi »merami« posrečilo v Makedoniji, da so radikali in z njimi zvezani turški veleposestniki dosegli večino.

V prvem trenutku je radikalne kroge osupnilo dejstvo, da so se izven Srbije izrekle vse pokrajine odločno proti srbski hegemoniji, spoznali so tudi, da se bo ta odpor še povečal in da tudi v Makedoniji, ki je najbolj proti tej nadvladi, ne bo mogoče za vedno s kundaki zatirati ljudske volje, ter so se pričeli pogajati s federalističnim blokom Radić-Spaho-Korošec. Upali so na ta način, da dosežejo za sebe ugodno razdelitev interesnih sfer, ter da rešijo za enkrat srbski buržuaziji večje ozemlje v izkoriščanje, kakor pa bi ga dosegli čez nekaj časa, ker volitve so jim jasno pokazale, da so dnevi nadvlade srbske buržuazije štetli. Tudi federalistični blok je bil vesel pogajanj, posebno slovenski klerikalci, ki jim delajo Radićevi uspehi v Sloveniji sive las. Hoteli so hitro sporazum. Ko so bila pogajanja še v najboljšem letku, so se pojavili zakulisni vplivi, proti sporazumu. Na eni strani upa del srbske buržuazije še vedno, da bo mogoče s silo ohraniti si še nekaj časa nadvlado, in za to misel, čije glavni zagovornik je Pribičević, so se na vse kriplje zavzeli razni neodgovorni, a vplivni elementi in zdi se, z uspehom. Na drugi strani je Radić videl, da je on le tako dolgo na višku, dokler traja ta plemenski spor in da bo njegov vpliv pri daljšem trajanju teh plemenskih bojev še zrasel, in tudi on je začel delati težkoče sporazumu.

Izgleda, da je sporazum zakopan za enkrat in na pomolu je spel radikalno-demokratska koalicija in nove volitve pod geslom za centralizem, ali za federalizem; volitve ki se bodo v tem slučaju vršile najbrže tudi pod geslom za monarhijo, ali za republiko. Sigurno pomenja v teh prilikah radikalno demo-

kratska koalicija, manj ali bolj zastrlo diktaturo srbske buržuazije.

Tak je položaj, kakšno naj bo stališče proletarijata? Kaj ima proletarijat pričakovali od diktature srbske buržuazije, to vemo dobro iz zgodovine »Obznane« in »Zakona o zaščiti države«. Kaj ima proletarijat pričakovali od diktature slovenske, hrvaške in srbske avtonomistične buržuazije, ve proletarijat dobro spominja iz časa, ko je bil Luginja v Zagrebu in dr. Breje v Ljubljani. Oblednica dogodka na Zaloški cesli, ki se je vršil v tem obdobju »Slovenske avtonomije«, priča jasno, kakšna bo klerikalna avtonomija.

Proti buržuaziji, za interese proletarijata, to je naše geslo. Slovenski, srbski, hrvaški, makedonski, madžarski in nemški delavec, vsi imajo skupne interese, ki so eni in isti. Zato se bodo skupno borili za svoje pravice. Srbski, hrvaški in slovenski fabrikant in bankir izjemajo enako. Zato bo proletarijat cele Jugoslavije, združen v Neodvisni Delavski Stranki Jugoslavije, nastopil proti vsem svojim razrednim nasprotnikom.

Zato pa hitro na delo za organizacijo stranke, na agitacijo za »Glas Svobode« ker proletarijat ima le edinega pravega prijatelja, ki mu bo pomagal. In to je on sam. Le proletarijat sam si more zboljšati svoj položaj. Zato pa je treba dela in boja. Treba pa predvsem trdne organizacije in razredno zavedne, čiste stranke, ki ga bo v tem boju vodila. In ta stranka je danes le Neodvisna delavska stranka Jugoslavije.

Kaj so vse buržuazijski politiki govorili o osvobojenju narodov. Kaj je vse pridigoval Wilson, in danes? Glejte Irce na Angleškem. Glejte kako angleški aeroplani mečejo bombe po indijskih vaseh, kako Francozi širijo kulturo na bajonelih po wesfalskih revirjih, glejte kako so svobodni Slovenci in Nemci v Mussolinijevem kraljestvu itd. Dokler bo ostal kapitalistični red, dokler bo razredna država buržuazije obstojala, tako dolgo ni mogoče pravo osvobojenje narodov. Glejte Rusijo, tam je bilo ravno tako zaliranje in še hujše kakor v Avstriji in danes je to edina država, kjer so vsi narodi res prosti in enakopravni, zato ker je odpravljeno kapitalistično izkoriščanje. Zato bo vsak, kdor hoče res samoodločno narodov in plemen vstopil v bojne vrste Neodvisne delavske stranke Jugoslavije, ki se bori za odpravo kapitalističnega izkoriščanja. Dokler bo kapitalistično izkoriščanje ne more biti samoodločne in enakopravnosti narodnosti in plemen.

Vsakdo, ki hoče odpravo kapitalističnega izkoriščanja in pravo samoodločno narodov in plemen bo šel v vrste edine razrednobojne stranke jugoslovanskega proletarijata v NDSJ.

Reševanje vladne krize.

Takoj na prvi seji novega parlamenta se je prečitala izjava vlade, da je podala dimesijo in da je do sestave nove vlade poveril kralj vladine posle staremu Pašičevemu kabinetu.

S tem je začela v naših blaženi Jugoslaviji nova ministrska kriza, s tem so se začele nove zakulisne igre in intrige za vladine stolčke.

Glavno vprašanje pri tej novi ministrski krizi je, ali naj se sestavi zopet čista (homogena) radikalna vlada, ali naj se skuje zopet kako koalicijo raznih meščanskih in malomeščanskih strank. Radikalna vlada bi imela nalogo, da izvrši predhodni sporazum z Radićev seljaško republikansko stranko, s klerikalci in Spahinimi muslimanskimi in tako pripravi teren za končni sporazum in enotno fronto celokupne jugoslovanske buržuazije. Ako bi se sestavila koalijska vlada z demokrali, bi ona dalje vodila politično hegemonijo srbske buržuazije nad ostalo jugoslovansko buržuazijo, politiko nasilnega centralizma in belega terorja nad delavskim razredom.

Pri reševanju te krize imajo glavno besedo kralj, dvorna kamarila in oficirski kor. Zato zlasti demokrali lažejo okrog kralja in vojaških krogov in jih prepričujejo, da more iziti Jugoslavija iz krize le, če se še dalje vodi politiko nasilja in terorja, k čemur bi zlasti pripomogli vrli orjunčki.

Opozicija, zlasti pa klerikalci so se že zelo naveličali opozicije, ker trpe s tem tudi njihove gospodarske organi-

zacije in se kljub neuspehu pogajanj v Zagrebu trudijo polom zakulisnih intrig, da bi jih vzeli v vlado. Značilno pri pogajanjih med Radić - Korošec - Spohim »federalističnim« blokom in Pašičem je, da so gopodje avtonomisti, republikanci, najhujši boljševiki stavili za pogoji njihovega vstopa v vlado edino-le avtonomijo, t. j. svobodno klerikalno samovlado in polnjenje klerikalnih blagani z denarjem izsesanim iz delovnega ljudstva Slovenije, dočim ko ti »edini zaščitniki« delavskih interesov niso nič besedice zinili o profidelavskih zakonih, ki nastavljajo proletarijatu nož na prsi. Korošec gre torej v vlado, samo da se mu dovoli, da na svojo roko brez pomoči demokratov slavja proletarijat Slovenije.

Kot se cela kriza razvija, izgleda, da do sesjave vlade, v kateri bi sedeli vrli Radićevski in klerikalni republikanci, ne bo prišlo. Sestavila se bo ali radikalna ali radikalno-demokratska vlada. Taka »rešitev« krize pa pomenja, da obstoječa kriza ne samo oslone, ampak da se bo še povečala in poostriala. Srbska buržuazija danes še za noče sporazuma s hrvaško in slovensko, ker hoče s svojim hegemonističnim režimom čim bolj in čim prej uirditi in ojačiti svojo gospodarsko in politično pozicijo, tako da bi pri poznejšem sporazumu in v svobodni tekmi po sporazumu s hrvaško in slovensko buržuazijo vendar obdržala nepoškodovane svoje postojanke. Ali da bi mogla še nekaj časa vršiti svojo hegemonijo, bo morala povečati svoj pritisk na hrvaško in slovensko buržuazijo ter na bosanske fevdalce.

Naravna posledica tega bo ojačeno opozicionalno in sovniščično stališče hrvaške in slovenske buržuazije. Sovniščične in plemenske strasti se bodo še bolj povečale. Vse politično življenje bo zadobilo še bolj pečal plemenskih in nacionalnih bojev. — Proletarijat se mora pri tem zavedati, da hrvaška in slovenska buržuazija samo zato ogrinjata boj za zgolj svoje kapitalistične interese v nacionalno barvo, da bi proletarijat zavedli s poa razrednega boja in da bi ga mogli tako še bolj izkoriščati in izjemati.

Proletarijat se tudi ne sme vdajati v iluzijo, da bi korenito izpremenila obstoječi anti-delavski režim ta ali ona parlamentarna kombinacija, ker v interesu vsake celokupne buržuazije je, da si nakopiči čim več profita in da torej čim bolj izžema delovno ljudstvo.

Delavski razred mora stvoriti enotno bojno fronto proletarijata za dosego boljšega življenjskega položaja, za sirmoglavljenje belega režima in osvoboditev izpod kapitalističnega jarma.

Buržuazija ne more rešiti tudi nacionalnih vprašanj, ampak jih le še bolj komplicira in poostreje, nacionalno vprašanje bo rešil proletarijat obenem s svojim gospodarskim osvobojenjem po proletarskem načelu — samoopredeljenje narodov.

»Delavske Novice« so ponehale izhajati. Sodrugi, ki imajo že v naprej plačano naročnino, naj to takoj na dopisnici javijo upravi »Glas Svobode« in naj navedejo, kedaj in koliko so pri zadnji pošiljki poslali denarja. Dofičnim se bo do poteka te naročnine pošiljal list »Glas Svobode«. — Ured. in uprav. »Glas Svobode«.

Poštna položnica

smo priložili danes vsem, ki so sprejeli prvo in drugo številko »Glas Svobode«. Uverjeni smo, da sodrugi takoj naroče svoj list in mu tako zagotovijo obstanek. Mesečna naročnina stane 4 Din, četrtletna 12 Din in doplačilo za majsko številko 2 Din. Dvakrat da, kdor takoj vpošlje dnar, sodrugi. Kdor pa lista ne misli naročiti, naj priloženo položnico uporabi, da pridobi drugega naročnika, poslani številki pa naj vrne.

Uredništvo in upravništvo »Gl. Sv.«

Klic na pošteno javnost.

Zalostne in neverjetne so razmere, ki so zavladale na naših železnicah, nepregledna je kaos, v katerem se nahajamo in ki z vsakim dnem bolj in bolj narašča. Normalen človek, ki vse to vidi okrog sebe in brez strahla premočnega, se nehoje vpraša: Kaj vendar odgovorni krogi mislijo?

Ljudska beda narašča od dne do dne, nezadovoljstvo v najširših plasteh delavstva, uradništva, vpokojencev, invalidov prikipava do vrhunca in neko tajno grmenje naznanja bližajočo se hudo uro. Vodilni politiki in krmilarji te nesrečne države pa so gluhi in slepi. Državniška modrost jim je odpovedala.

Železničarstvo in uradništvo vseh kategorij, ki je posvetilo svojo delavno silo skupnemu blagru človeške družbe, sedaj umira od glada.

Za primer navajamo med neštetiimi drugimi sloji samo vpokojence. Nihče v državi se ne briga za nj. Uprava, ki jih je izgnala, jih danes zanemarija. Zakoni se teptajo, delavskih zaupnikov se ne pripoznava, pridobitve, katere smo imeli, so se nam odvzele, s prošnjami in resolucijami se kurijo peči. Kar ima še danes neoporečno veljavo, se jutri postavi na glavo. Gospoda na odgovornih mestih so zgubili vsako avtoriteto med ljudstvom, ker so zgubili čut do svojih uslužbencev.

Vsi poizkusi raznih strokovnih in uradniških organizacij in zaupnikov, da bi dokazali vladajoči gospodi kritični in brezupni položaj, so bili brezuspešni. Poleg tega se pa gospoda hrudi goljufati javno mnenje poim časopisja, češ, da so železničarji hudobni nezadovoljenci, ki brez vsakega resnega razloga tirajo državne finance v propast. Naravnost razveseljive so šlevilke, ki pripovedujejo kako in koliko so se zvišali prejemki. Vse to pa je laž in umelno sredstvo v rokah vrzičnikov za odiranje.

V resnici pa je stvar vendarle precej drugačna in če opazujemo med železničarji in državnimi nameščenci neko globoko gibanje, kakor gladovna stavka, protestni shodi, delo akcijskega odbora, potem se je treba resno vprašati: Kje tiči vzrok temu in kaj je storiti? Kakor vsi javni nameščenci, železničarji in vpokojenci s svojimi prejemki ne morejo več izhajati in kriti svojih najnujnejših izdatkov, pomeni pač vse to, da gotovi krogi žele potresov.

Strokovne organizacije in zastopniki se še vedno trudijo merodajnim činiteljem obrazložiti opasnost položaja. Med tem ko prihajajo vodstvu akcijskega odbora neprestano od vseh krajev resolucije in izjave, v katerih izraža železničarstvo in uradništvo svojo veliko nevoljo in zahteva odločnih korakov, smo mnenja, da bi imeli državni krmilarji vzrok dovolj, da posvečijo tudi tem, zanje menda brezpomembnim pojavom nekoliko pozornosti, kajli samo zanašanje na zakon o zaščiti države v današnjih časih ne zadostuje več.

Železničarstvo, uradništvo in državni nameščenci sploh so doslej vedno kazali svojo lojalnost, ki se v vsakem oziru zaveda svoje težke naloge in velike odgovornosti napram najširšim plastem naroda, toda tudi njih požrtvovalnost ima svoje meje, če se jim bo zdelo potrebno. Če torej pride do boja, potem smo globoko prepričani, da bo vsa pošlena javnost s svojimi simpatijami na strani železničarjev in državnih nameščencev, kateri se bodo podali v težki in nevarni boj zgolj zato, da ščitijo svoje pravice in svoje življenje.

Enotna fronta v akciji železničarjev, državnih uradnikov in nameščencev, vpokojencev, vdov in sirot v celi državi na plan. Zahlevamo, da se resolucija na javnih protestnih shodih z dne 16. marca t. l. do prčice uveljavi, najmanj je to, da naj ima zadnji delavec v službi države 50 Din dnevno draginjskih doklad in jamstvo, da se bodo tudi v bodoče avtomatično povišali prejemki vseh uslužbencev v isti meri, kakor bo naraščala draginja.

S tem stopajo železničarji in državni nameščenci cele Jugoslavije pred javnost, prošče jo, da trezno presodi njih položaj, ker se nam rado očita, da smo premalo obvestili javnost in premalo obrazložili naš položaj.

Naša poštena javnost sama sodi, njene sodbe se ne bojimo, kajti sigurni smo, da bo nam v korist.

Če pa pride do boja in do boja bo prišlo, ako vlada pravočasno ne krene na pravo pot — potem naj si bo vsa javnost v svesti, da nam je ta boj usiljen. Da pa bo boj in zmaga sigurneja, je pa nujno potrebno, da sledite in izpolnite vsako navodilo, ki ga bo izdal akcijski odbor po navodilu strokovnih organizacij.

S svojim nastopom dokažite, da ste sedanjih razmer sili, da si ne pustite vzeti življenja z gladom, zahtevajte energično, večjega koščka kruha, ki masi gre po vseh človeških pravicah.

Zatorej brez bojazni strmile Vaše vrste, do zadnjega moža in ko dobite poziv ne sme biti nobenega strahopetca, ki bi kršil skupno disciplino v težki naši borbi za skupno stvar vseh trpečih.

AKCIJSKI ODBOR.

Proletariat mora biti prepričan, da le v skupni akciji mu bo mogoče osvoboditi se svojih izkoriščevalcev. — Zato pa je treba solidarnosti vse delavske mase, preko vseh mahinacij laživodiljev proletarijata.

Dopisi.

ZELEZNIŠKA NESREČA NA SAVI,

ki se je dogodila 23. aprila t. l. na postaji Sava ni sicer zahlevala človeških žrtev, razen, da je bilo ranjenih nekoliko oseb. Sunek je bil vključ vsem naporom strojevodje, ki je ustavljal vlak, ko je zapazil nevarnost na vso moč tako silen, da je vsa prtljaga potnikov popadala na tla in tako ranila dva moška in eno žensko. Krivda te nesreče leži na upravi in sicer pri obratnem ravnateljstvu j. ž., pa naj še tako potem preiskuje in disciplinirajo uslužbence. In to je prenaporno čez osemurno delo in gladovanje. Uradnik na Savi mora delati 24 ur službe in če pri tem zaspi, kje je krivda? Pri uradniku? In to ne samo na Savi, povsod se vrši to in čudež je, da ni večjih nesreč. Dajte strojem-ljudem (ker za take jih je naredil kapital) počitka in kruha in nesrečnih slučajev ne bo več. To zahtevamo pasažiri, ki plačamo vožnjo dovolj drago. Železničarji, delavci, kakor uradniki pa naj sežejo po obrambnem sredstvu in naj zahlevajo pravic, ki jim gredo kot ljudem. Saj vendar vsa olitkana in kulturna gospoda povsod trdi, da je suženjstvo odpravljeno. 24-urno delo človeka in pri tem še sestradanega in v cunjah ni delo človeka nego sužnja.

KAMNIK. Kriza, v kateri se nahajamo je usodepolna za vse delavstvo. — Ako delavstvo ne bo stalo na straži, bo tudi pogubonosna. Imamo sedaj »Neodvisno delavsko stranko« in vsak delavec mora biti član te stranke. Organiziran v stranki bo dal lahko odpor, ki ga pripravlja buržuazija pod raznimi naslovi in organizacijami, posebno pa pod krinko »Orjune«. Po njih delih, ki jih opravljajo, boste spoznali, kaj hočejo. Ker narodnost se ne rešuje z razbijanjem in pretepi delavstva. Zal, da imamo pri nas enega, ki je revček, navezan samo na svoje delo in žulje, a šlafaži »Orjuni«. To je delavec v tovarni »Titan« (ime drugikrat). Izrazil se je, da je tam en oddelek delavcev »eno samo pomunislčno gnezdo«. Ti orjunski so sklepali in sklenili, da pretepejo nekega sodruha, zato ker je razredno zaveden in ne simpatizira s tisto družbo. Take, ki nas imnujejo »komunislčno gnezdo«, pa vprašamo: Ali te ne tepe kapitalislčni bič, kakor nas? Ali si morda dobil trideset srebrnikov?

Mi kamniški delavci kličemo vsem, ki trpe:

Nezavedni rudarji.

»Vstopajte v našo stranko, v »Nezavisno delavsko stranko«. Napravimo jo mogočno in disciplinirano. Živela razredna zavesl! Živel boj za naše pravice!»

TRBOVLJE. Naši trboveljski radikali (ali pa samo njih zaščitnik, ki ljubi igrati »vlogo«) pišejo v nedeljskih (22. IV. t. l.) meščanskih »Jutranjih Novostih« hvaleč se, kako so ravno oni (ali on, čeprav ne rudar) se največ trudili za »trajen uspeh«, ki se je dosegel pri slavki leta 1922. Nadalje trde z žalostjo, da ni Slovenija dobila nobenega delavskega zastopnika (radikala, seveda), ker je bilo delavstvo razčepljeno. In to se baje krulo maščuje sedaj nad rudarji. »Ako bi imeli rudarji svojega zastopnika«, pišejo ti rudarji-radikali v meščanskem, t. j. kapitalislčnem listu, »v najmočnejši kmečki stranki, t. j. NRS., ki ima 110 mandátov, bi bil njihov boj proti kapitalistu zelo lahek, ker bi mu stala na strani in ga podpirala v boju najmočnejša stranka SHS., »radikalna«. Oh, li gospodje bivši sodruhi. Navezili hočejo nam, ki imamo žuljeve roke in od truda skrivljeni hrbei, da se je zgodil ali se godi čudež, da vrana vrani oče kljuje. Ta »najmočnejša kmečka stranka«, katere predsednik je ministrski predsednik bis auf weiteres, g. Pašič, mnogokratni milijonar in posesnik mnogih palač bi naj bila močna opora zoper trboveljsko premogokopno družbo? Saj dopisnik listega dopisa tega sam ne verjame. — Rad bi le bil, da bi postal kozel vrtnar zelja.

Nadalje še sloje lele besede v listem dopisu: »Vstopimo v najmočnejšo kmetlško stranko in v njej uveljavljamo svoje zahteve. Čim več nas bo, tem bolj bodo merodajni faktorji morali vpoštevati naše bedno stanje.« Aha, taka je ta reč. Sedaj merodajni faktorji nočejo upoštevati našega bednega stanja, a potem, ko bi, recimo, postali njihovi, tudi ne vpoštevati, nego mi bomo morali »v njej uveljavljati svoje zahteve«. Uveljavljali, da, a jih nikdar uveljavili, ker kozel je slab vrtnar, vrana vrani ne škoduje, kapitalist pa vedno delavca izkorišča. Pač pa bomo člani NDSJ, in tam bomo uveljavljali in uveljavili svoje pravice. Gospod bivši sodrug in gospod dopisnik doličnega dopisa pa naj bo tako »zaveden« in temu verjame.

V pouk in zabavo.

V starih časih je veljala v carstvu živali Pravica, Svoboda in Enakost. Vsaka žival je bila svobodna in nobena ni bila drugi podvržena.

Ali že takrat so živali jedle; in lev je bil močnejši in požrešnejši kot vsi drugi. Požrl je vsako žival, ki jo je mogel doseči.

Vendar se nekoč zberejo preganjani in se posvetujejo o sredstvih in polih, kako bi si naredil konec tem neznosnim razmeram.

»Lev je zločinec in bogokletnež,« je rekel bivol.

»Lev je razbojnik in morilec,« je rekla žirafa.

»Lev je zaničevalec naših najsvetejših Pravic,« je rekel jelen, »in zasluži smrt.«

»Tako je,« vzkliknejo vse živali.

»Tisočkratno smrt!« In obsodili so ga na smrt.

Ali kdo je, ki izvrši to obsodbo nad tem grozovitečem? —

Zopet se posvetujejo živali.

In kamela se oglasi k besedi in govori: »Sodrug! Bodimo velikodušni. Pokažimo svojo milost. Darujmo zločincu njegovo ničvredno življenje. Da nam pa ne bo škodljiv, izženimo ga.«

»Tako naj bo,« vzkliknejo vse živali in ga izobčijo.

Ali kdo je, ki bo grozoviteža izgnal? — In v tretje se posvetujejo živali. Svetovali si ne znajo.

Navsezadnje se oglasi konj:

»Sodrug! Dognano je, da je lev sramota v naši družbi, ki ga moramo izbrisati. Ker pa zločinca ne moremo ubiti, niti ga pregnati, svetujem, da se ga pošlavi nad zakon in ga izberemo za svojega kralja...«

Konj je prepričal živali in podelile so levu dedno kraljevsko čast.

In vsi so bili zopet zadovoljni in srečni, ker kdor je odslej prišel v levje šape, je imel tolažljivo zavesl, da ni postal žrtev kaznivrednega zločinca, nego da je smel izkravati za veliko idejo. —

RAZDALJA. Ubog indijski pesnik je prišel k dostojanstveniku in se vsedel poleg njega. Med njim in dostojanstvenikom je bila razdalja eno ped.

To je razdrazilo velmoža. Z jeznim obrazom vpraša pesnika:

»Kakšna je razdalja med teboj in oslom?«

»Samó ena ped,« je odgovoril pesnik.

Slišavši ta odgovor, je postal velmoža sram in je prosil pesnika za odpustčanje.

LASTOVKE IN VRABCI. Bilo je lani, ko so v naši vasi na raznih hišah lastovke zidale nova gnezda. Opazoval sem, kake umelnice so lastovke in s kakšno pridnostjo so si zidale stanovanja. Pa je prišla zima; lastovke so odpotovale na jug. Vrabci, ki so preleni, da bi sami sezidali topla stanovanja, so mislili: Zasedemo sedaj gnezda lastovk in prezimimo tam prav udobno. Ali prišla je zopet pomlad. Bil je lep dan in glej, lastovke so priletele. Poiskale so si svoja gnezda. Ali glej, predrzni vrabci niso hoteli zapustiti lastovčjih gnezd. In začela se je borba. Lastovke so se takoj zbrale na zborovanje na telegrafskih žicah. Čvrčale so in se posvetovale, kaj storiti. Tako je preteklo nekaj dni. Ali vrabcem niti na um ne pride, da bi se umaknili. Naenkrat leti nekega dne vsa lastovičja jata od gnezda do gnezda, izvleče vrabce enega za drugim iz gnezd in jih prežere.

Tako so lastovke hitro zmagale, ker so bile združene v akciji.

Organizirajte se!

Mimogrede.

Angleška poslanska zbornica je v drugi polovici pretečenega meseca sklenila zakon, ki določa, da je na Angleškem prepovedano trpinčiti in izkoriščati opice, bolhe in druge zverine. Prav! Vsa čast angleškim poslancem. Skoda, da niso sklenili tudi zakon, ki bi prepovedoval bolham nadlegovati ljudi pri spanju in pili človeško kri. Tega poslednjega zakona pa niso sklenili bržkone radi tega, ker bolhe niso še civilizirane živali in bi se le na sklep angleških poslancev pošleno požvižgale. Taka je neolikana navada bolh in pijavk, vseh bolh in vseh pijavk, ki žive izven zakonov ali nad zakoni kakor, da so člani cesarskih in kraljevih dinastij.

Pa pustimo šale pri miru in čestitajmo angeškim opicam, bolham in drugim zverinam, ki so dobile v angleških poslancih svoje zagovornike. Srečne so one.

Srečne so one in jaz čestitam tudi rahločutnim angleškim poslancem, ker si mislim, da iz malega raste veliko. Seveda. Rahločutnost se mora pač nekje začeti, konča se pa bogsigavedi kje. Na Angleškem je imela svoj začetek pri bolhah. Zaenkrat so angleški poslanci prepovedali izkoriščati bolhe in opice in druge zverine. Jutri bodo lahko prepovedali izkoriščati pse in mačke in vole in konje in osle. Osli pridejo seveda šele zadnji na vrsto. Polem pa, kdo ve, se lahko zgodi, da se bodo rahločutni Angleži, ki se igrajo poslance z resnosljo, ki ni pri drugih narodih v navadi, spomnili tudi človeka in sklenili zakon, po katerem se ne bo smelo več izkoriščati ljudi.

Ta bi bila zares lepa, da bi se albionci tako daleč spozabili zaradi svoje rahločutnosti. Ne bi se smelo nič več izkoriščati otrok, delavk in delavcev. Ne bi se smelo nič več izkoriščati žensk v bordelih. Ne bi smeli Angleži več izkoriščati svojih Indijancev in svojih podanikov v drugih kolonijah. Če bi izginilo izkoriščanje, bi izginilo kmhu tudi zasebno bogastvo. Če bi izginilo zasebno bogastvo, bi morala izginiti tudi država, ki tako bogastvo brani. Ljudje bi poslali gospodarsko vsi enaki, vsi bralje, in ne bi imeli več nobene potrebe se pretepali in moriti kakor se to godi dandanes. In angleška poslanska zbornica ne bi imela več priložnosti sklepati rahločutne zakone.

Ta bi bila zares lepa, da bi se angleška zbornica tako daleč spozabila.

Pa se ne bo kakorkoli je res, da iz malega raste veliko. Angleška zbornica bo ostala pri svojih bolhah in jih varovala.

Pravzaprav ne bo ostala niti pri bolhah. Zakaj dandanes je vsak zakon vreden toliko kolikor je vredna družba, ki take zakone sklepa. Ljudje trpinčijo živali. Res je. Ali jaz si mislim, da jih ne trpinčijo zato, ker bi bilo tako delo posebno lepo, marveč zato, ker tako delo nese. Človek v svojem bistvu ni zloben. Današnja družba mu ne zagotovi življenja. Zlo je prisiljen, da si ga poišče sam. On je v današnji družbi prisiljen nekoga izkoriščevati. Ako ne more izkoriščati svojega brata, pa izkorišča živali. Če nima denarja, da bi si najel tovarno in spravil vanjo delavce ali ne more najeti gledališča, da bi v njem izkoriščal plesalke, si nakupi bolhe, jih uklene v male vozičke in jih kaže mimoidočim za mal denar kot nabražene izučene živali. Če se mu studi najeli bordel, da bi v njem izkoriščal mlade punce, poslane krolilec zverin in tvega svoje življenje za kos kruha in par aplavzov. Današnja družba je družba izkoriščanja. Ona temelji, ona živi od izkoriščanja. Njej ni nobena stvar sveta. Znanost, umetnost, lepota, neumnost, pijančevanje, zlodejstva, lju-bezen vse, vse je predmet izkoriščanja.

Angleška poslanska zbornica pa ti gre in prepove izkoriščati bolhe.

Lepa ideja, lepa misel. Blaga misel vredna ravno Angležev, ki so mojstri izkoriščanja. Tem bolj, ker so sedaj prepričani, da bodo živele . . . bolhe dostojno življenje.

Perspektive gospodarske politike sovjetske Rusije.

Dve leti sta minuli od radikalne izpremembe gospodarske politike sovjetske Rusije, ki se je odpovedala takozvanemu pokojnemu komunizmu, ki je usmerjal notranjo politiko od 1918 do spomladi 1921. Uvedla se je takozvana nova ekonomska politika (Nep) in sicer potem, ko so se že v gotovi meri uredile notranje politične razmere.

Proletarska revolucija v Rusiji je odstranila vse socialne in politične ovire, ki jih je nakopičil carizem, veleposestniška kasta in buržuazija. Proletarska revolucija je podrla vse ovire, ki so zavirale gospodarski napredek Rusije.

Ali proletarska revolucija ni mogla ustvariti ozkih svetovnih gospodarskih odnošajev. Tega pa ni mogla napraviti niti ena država po svetovni vojni; kako bi potem napravila to sovjetska Rusija, bojkotirana in napadana od kapitalističnih dežel in njihovih armad.

Glavna naloga »Nepa« je, temeljito reorganizirati produktivne sile in prilagoditi jih izpremenjenim notranjim in zunanjam razmeram. Pred vsem se je morala odpovedati industrija pomoči inozemskega kapitala. Na državno pomoč pa pri takem obubožanju ljudi ni mogla računati. Težka industrija je bila prisiljena, omejiti se na revni notranji trg. Prodajanje denarne vrednosti je pa povzročalo stalno obubožanje kmetijskih množic. Zato je ljudi padla produktivnost poljedelstva.

Reguliranje procesa prilagoditve ruskega narodnega gospodarstva potrebam in možnostim popolnoma izpremenjenega notranjega trga je ena najtežjih in največjih nalog, ki je pripadla sovjetski vladi. In rusko narodno gospodarstvo je danes že na poti, da ustvari zdravo podlago za svoj obstoj.

Ako bi imela Rusija čas in ako bi mogla računati na pomoč inozemstva, potem bi bil lahko ta proces sistematičnejši. Ali prva proletarska država živi obdana od imperijalističnih držav in se nahaja zato stalno v nevarnosti pred novimi napadi, na katere mora biti pripravljena. Zato se mora izvršiti reorganizacija gospodarskega življenja hitro, ki ni nič manj važno od boja proti kontrarevolucionarnim vojskam in zahteva sodelovanja vseh sil.

V dokaz, da reorganizacija gospodarstva že uspeva, navedemo nekaj števil:

Celokupna industrijska produkcija je znašala napram l. 1921

- leta 1920 — 15 %
- leta 1921 — 17 %
- leta 1922 — 20,3 %

Produkcija rudarske industrije se je povzpela že na 36,3%, petrolejske industrije na 39,2%, kemične 30,4%, usnjene 99%. Državni deficit, ki se je kril s papirnatim denarjem je padel od januarja 1922 do decembra 1922 z 90 na 50%.

Zboljšanje gospodarstva v novem letu gre v mnogo hitrejšem tempu naprej.

In tako se gradi tudi gospodarsko močna proletarska Rusija, dočim vse kapitalistične dežele gospodarsko stalno propadajo. Proletarska Rusija dokazuje s tem tudi to, da je moč ruskega delovnega ljudstva mnogo večja kot pa sila združenih kapitalistov, v katerih smrtno jezo se rusko gospodarstvo obnavlja.

PRAVI OBRAZ KAPITALISTIČNE DRUŽBE.

Buržuazija je odvzela vsem poklicom, ki so se do sedaj smatrali za častljive in katerim so ljudje gledali s pobožnim strahom njih sveži sijaj. Spremenila je zdravnika, sodnika, duhovna, pesnika in učenjaka v svoje plačane namezdne sužnje.

Karl Marks.

Razno.

Meso zastoj. Pa ne v Jugoslaviji, kjer na pr. v Ljubljani stane že 100 K in še več kg, nego v Argentiniji. Med tem, ko v Rusiji stradajo milijoni, gnijejo v Ameriki ogromne količine žita. V Avstriji, Nemčiji in drugih deželah, kjer so divjali lopovi, tanki in človek-zver, si celo bogataši težko privoščijo meso. Vojna je namreč kriva, da v nekaterih delih zemlje primanjkuje gotovih proizvodov in živil, a v drugih ga imajo v izobilju. Nauk o ljubezni in o človeštvu pa je kriv, da listi, ki imajo v izobilju, nočejo dati onim, katerim primanjkuje, ker je namreč listi nauk o ljubezni in človeku le na jeziku, a v srcu ga ni — ker je le karikaturna resnične ljubezni in človeštva. V Argentiniji imajo toliko mesa, da ne vedo kam z njim in se meso dobi zastoj. Telefa na primer tam samo ubijajo, ker ne vedo, kam s tako množino govede. V Buenos Aires stane en vol manj, nego pri nas kokoš. Krave kupujejo samo v čredah po 50 do 100 glav skupaj. Takšna čreda stane 250 do 300 kron. Ker je kupcev zelo malo in ker plačajo tako neznačajne cene, pa farmerji živino kar pobijajo samo radi kože, meso pa vržejo proč, ker ga noče nihče kupiti. Tak je družabni red v kapitalistični družbi.

Smrt od žarnice. Zgodili so se slučaj, da se je kdo, ki se je dotaknil električne žarnice, zgrudil mrtev. Dolgo niso mogli pojasniti, kaj je krivo, da ga je ubila žarnica. Sedaj pa je dunajski učenjak Jelinek dognal in dokazal, da je dotikanje žarnic nevarno le, če je žarnica ali roka mokra. Ker je pri nas tudi že po mestu in v industrijskih krajih razširjena električna luč, je treba biti previdnim, da se ne zgodi nesreča.

Hrvatski pisatelj Avgust Cesarac zapri v Mariboru. Zapri je pa zato, ker je komunist in ker je brez potnega lista prišel čez mejo. Vsled ukaželnosti je prepočoval mnogo krajev in bil tudi v Rusiji, a zato so ga zaprli. Med komu-

niste se prištevajo tudi mnogi drugi pisatelji, med temi tudi več svetovnoznanih, a tam se jih zato ne zapira. Seve, izgovor je, da je bil brez potnega lista. Ali, če se zato zapre, naj se vsaj z njim poslopa drugače, ne da se ga goni iz zapora v zapor in potem policijsko kar na tri mesece obsodi, med tem, ko se trpi raznovrstne lumpe. Cesarak je član odbora hrv. knjiž., avtor drame »Krcma globokega grla«, ki je sprejeta od zagreb. »Narodnega gledališča« itd. Drugod se s političnimi jetniki poslopa mnogo bolj humano, nego z navadnimi lopovi, a pri nas je ravno narobe. Ko je carska Rusija zapirala Gorkija, so njegovi znanci in pisatelji znali, kaj je z njim, pri nas se pa zapri pisatelj ima zahvaliti le slučaj, da se je zvedelo kje je. Pa še kričijo nad proletarsko Rusijo in o tamošnjih nečuvnostih. Doma pogledajte, buržuji, doma.

Jugoslovani v Poruhju. V Poruhju se nahaja okrog 30.000 jugoslovanskih delavcev, po večini Slovencev. Zaposleni so v rudnikih in pa v Kruppovih, Slinnesovih in drugih velikih tovarnah. Že prej je bil položaj delavcev bešen, s francosko okupacijo pa je še mnogo slabše. Tista zagotovila Francozov o dobri oskrbi tujih delavcev so prazna, okupacijska oblast med delavstvom ne pozna nobenih podanikov zavezniških držav. Iako pišejo delavci - Jugoslovani iz Poruhja.

Glad v Črnigori. Radi pomanjkanja hrane je večji del črnogorskega prebivalstva v zelo resni nevarnosti. Posebno trpe planinski kraji. Umrljivost otrok je vsled tega narasla. Črnagora gladije, Dunaj pa živi od našega mesa, ki je cenejši nego pri nas.

Avtomobil brez koles. Veliko zanimanje vzbuja v vseh industrijskih državah, posebno v Ameriki, avtomobil brez koles, katerega je iznašel neki nemški inženir. Ta avtomobil se rabi za tovore in se premiče s pomočjo mehaničnih

Spominjajte se živih žrtev Zaloške ceste!

nog, ki se gibljejo, kakor pri človeku. Prednost tega avtomobila obstoji v tem, da se da rabiti povsod, kjer je nemogoče rabiti voz s kolesi, kakor na pr. v visokih hribih ali v krajih, kjer ni cesi, kakor tudi v blatu in po travnikih. Ko so v navzočnosti številnih izvedencev preizkušali ta avtomobil, se je pokazalo, da je iznajdba popolna. Avtomobil je nosil 8 ton po krajih, kjer ni bilo mogoče voziti niti z navadnim vozom. Avto ima motor 25 konjskih moči in je vozil šest milj neprestano, brez vsake zapreke.

Buržuazna sodišča. Pred meseci je nastopil C. L. Kinney v Columbus O. dosmrtno kazen zaradi umora policista Emery Creih-a. Njegova mlada žena, ki je verovala v njegovo nedolžnost, ker se je nahajala v času, ko je bil umor izvršen poleg njega v gledališču, je šla na delo in štedila denar, da reši svojega moža. Delala je v restavraciji po noči, a doma čez dan šivala, da prihrani potrebno svoto. Končno je bila tako daleč, da je najela odvetnika. — Nekaj tednov kasneje je bil pravi morilec aretiran v osebi mladega sina bogatega farmarja Vandervorta iz Jamestowna, ki je po daljšem zaslišanju priznal umor, ki se je izvršil, ko so hoteli on in njegovi tovariši oropati neko trgovino, a jih je zasačil stražnik Creight. Kako površno se poslopa v Ameriki z obsojenci, ki nimajo dovolj denarja na razpolago se razvidi iz tega slučaja dokaj jasno. Poleg žene obloženega in obsojenega moža, je pričalo še 21 drugih deloma uglednih oseb, da je bil Kinney listi večer in listu uro, ko se je zgodil umor, v Cincinnati, toda vzlic temu je bil obsojen v dosmrtno ječo.

KAJ JE MANA? »Mana«, ki so jo jedli otroci Izraela na svojem potovanju skozi puščavo, je postala pojem za nekaj sladkega in okusnega. Kaj pa je bila pravzaprav lista »mana«? Brezdvomno je biblijska mana neke vrste lišaj, Lecanora escu-

lenta«, ki se nahaja v nekaterih puščavah v velikih množinah in ki vsebuje škrob. Ta lišaj se zbira še dandanes. Z moko pomešan, dá dober kruh. Ker lišaj leži rahlo na tleh, ga viharji pometajo in na drugih mestih kupičijo v cele kupe. Ime prihaja od tega, ker so Izraelci, ki te rastline v Egiptu niso poznali, zadeli nanjo v puščavi in spraševali: »Man-ha?« (Kaj je to?) Beseda »Mana« se je potem udomačila za to pušlinsko hrano.

BERAC. Berač je prišel pred vrata indijskega velmoža in prosil vbogaime. Kar se mu zakliče:

»Milosliva gospa ni doma!«
Berač pa odvrne:
»Kaj hočete reči s tem? Saj vendar nočem milostive gospe, nego košček kruha!«

Edini pravični temelj za vso lastnino je: delo. — Ne ozirajte se na nebesa, je človeštvo zato na zemlji, da doseže srečo in harmonijo. — Namesto stare meščanske družbe s svojimi razredi in razrednimi nasprotji stoji asociacija, v kateri je svoboden razvoj vsakega pogoj svobodnemu razvoju vseh.

K. Marx.

Delavska masa ima sedaj druge svečenike in druge vere. Tam kjer cerkev pravi: »posmrtno življenje«, odgovarja ljudstvo: »življenje v sedanjosti!« Tam kjer cerkev pravi: »dolžnost«, odgovarja: »pravice!«. Kjer cerkev pravi: »spoštovanje, podložnost«, odgovarja ljudstvo: »enakost in pravica v družabnih odnošajih.« V. Morello.

»Stranka, ki hoče osvojiti svet, mora visoko držati svoja načela, brez obzira, s kakimi nevarnostmi je to združeno; bila bi zgubljena, če bi ravnala drugače.«
Ignac Auer.

DELAVSKA LJUDSKA VISOKA ŠOLA. V nedeljo dne 29. tega m. predava Periot: Kulturni razvoj — dviganje in padanje narodov. Predavanje se vrši ob 9 uri dopoldne v vseučilišču (Deženi dvorec). — Sodrug! pridite vsi! Pripeljte s seboj svoje znance, žene in otroke!

Majske prireditve.

KAMNIK. 1. maja je shod pod milim nebom na glavnem trgu ob 9. uri dopoldan.

ZAGORJE. Shod ob 10. uri pred Delavskim domom. Ob 3. uri popoldne javna telovadba in veselica.

TRBOVLJE. Zvečer veselica železničarske podružnice N. S. Z. O.

LJUBLJANA. »Svoboda« Spl. del. izobraž. zveza priredi v proslavo 1. maja na predvečer, t. j. 30. aprila ob 8. zvečer delavsko predstavo »Za pravdo in srce«. Vstopnice se dobe v vseh organizacijah. —

Spomin na 24. april 1923 je vzel iz »Proletarske Mladine«, ki je izborno urejevan, proletarski list naše mladine. Priporočamo ga vsem!

POPRAVEK. V 1. šte. »Glasa Svobode« je fiskarski skrat zapisal na 4. strani v 4. stolpcu v govoru s. Cvijiča »Radikal«, mesto »Radnik«. Proglas za beograjsko konferenco je bil v »Radniku«.

Za žrtve Zaloške ceste, gre 1 dinar od vsake prodane številke »Gl. Svobode«. Zato stane ta številka 3 dinarje. Naročniki naj blagovolijo to uvaževati.

Vabilo na OBČNI ZBOR

Stavbene, gostilniške in kavarniške zadruge r. z. z. o. z. ŽELEZNIČARSKI DOM v Ljubljani ki se vrši dne 31. maja 1923 ob 8. uri dopoldne v »Delavskem domu«, Turjaški trg št. 2.-II., s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Sprememba pravil.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Raznoferosti.

Ker je občni zbor zelo važen, prosimo vse sodruge združnike, da se ga gotovo udeležijo.

NACELSTVO.

Sodrug! in čitatelji!

Vsem, katerim smo poslali prvo številko »Glas Svobode« na ogled, pošiljamo tudi

majsko številko.

Priložili smo POLOŽNICE in prosimo, da VSAK iz Vas takoj izpolni svojo dolžnost in POŠLJE NAROČNINO, ker bi v drugem slučaju več listu ne mogli poslati. »Glas Svobode« nima za seboj bogatih darovalcev in podpornikov, bank itd., nego je odvisen od Vas, sodrug! in čitatelji. Zato ne odlašajte in pošljite naročnino. Današnja, majska številka, ker je dvobarvna, stane 3 D. in prosimo, da pri pošiljavi naročnine jo uvažujete in to svoto dodaste.

Uredništvo in upravništvo »Gl. Sv.«
Lastnik in izdajatelj Konzorcij.
Odgovorni urednik Anton Sušteršič.
Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.